Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Rahva HÄÄL

EK(b)P KESKKOMITEE JA EESTI NSV TÖÖRAHVA SAADIKUTE NÕUKOGUDE HÄÄLEKANDJA

Nr. 162 (1387) Pühapäeval, 13. juulil 1947 VIII aastakäik

21. juulil möödub 7 aastat nõukogude võimu kehtestamisest Eestis. Tähistagem väärikalt seda ajaloolist pidupäeva!

Täitevkomiteed peavad ehitustegevusele osutama täit hoolt ja tähelepanu

Meie maa on astunud sõjajärgse viisaastaku teise aasta kolmandasse kvartalisse. Üha suurema hooga toimub üldrahvalik võistlus aastaplaani ennetähtaegseks täitmiseks Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäevaks ja Nõukogude maa rahvaste juhi seltsimees Stalini ees endale võetud kohustuste täitmiseks.

Esimese poolaasta kokkuvõtted näitavad, et Eesti NSV tööstus tervikuna täitis tootmisplaani 105,9-protsendiliselt. Ühtlasi näitavad aga poolaasta kokkuvõtted ja töötulemused juunis, et teistest tööstusharudest jääb maha ehitustegevus.

Hoolimata sellest, et EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsus juhtis eredat valgust kõigile ehitustööd pidurdavaile asjaoludele ja tunnistas ehitustöö käigu ebarahuldavaks, hoolimata sellest, et pleenumi otsusest on möödunud juba mitu kuud, millest piisas täielikult ettevalmistustöödeks, ei ole suvisel kõrgperioodil suudetud ehitustöödele anda kõikjal õiget hoogu.

Ehitustööga otseselt tegelevate organisatsioonide ja partei- ning ametiühinguorganite kõrval kohustas Keskkomitee pleenumi otsus linnade, rajoonide ja maakondade täitevkomiteesid osutama täit hoolt ja tähelepanu nende territooriumil toimuvale ehitustööle.

Linnade ja maakondade täitevkomiteed alahindavad ehitustöö tähtsust sellega, et nad ei sega end ehitusorganisatsioonide tegevusse. Väga nõrgalt rakendatakse ehituste kontrollimiseks täitevkomiteede suurt abijõudu — aktiivi ja alaliste komisjonide liikmeid. Seepärast puudub täitevkomiteedel ehitustöö kohapealsest käigust konkreetne ülevaade ega avastata õigel ajal kitsaid kohti iga ehitatava objekti juures. Ei ole kahtlust, et palju puudusi oleks kõrvaldatud, kui ehitusorganeid oleks järjekindlalt kutsutud täitevkomiteede istungeile aruandlusele ja kui nende töö kohta vastuvõetud otsuste täitmist oleks ehitusplatsidel päev-päevalt jälgitud.

Tüüpiline on olukord sel alal Narvas. Narvas tuleb käesoleval aastal taastada 14 700 m² elamispinda, et majutada Riikliku Kreenholmi Manufaktuuri üha kasvavat tööliskonda. Otse linna täitevkomitee silme all aga nokitsevad pisitasa ehitustrust „Kreenholmi-ehitus", raudtee ehitusorganisatsioonid ja teised, kes oma ülesannetega kuidagi toime ei tule. Täitevkomitee pole nende tööaruandeid veel kordagi kuulanud ega mingil muul viisil nende töösse süvenenud. Kas Narva Linna Täitevkomitee juhid ei mõtle, et nende leebusest ei olene mitte ainult Narva töötajate heaolu, vaid et asetatakse hädaohtu suure tekstiilvabriku plaanikohane arendamine ja meie maa varustamine riidega?

Samadel põhjustel teeb ehitustöö vähikäiku ka Pärnus, Rakveres, Järvamaal, Valgamaal ja teistes linnades ning maakondades, kus täitevkomiteed seisavad kõrval ehitusorganisatsioonide tööst.

Millegagi ei ole põhjendatud nähtus, et täitevkomiteed tegelevad ainult neile otseselt alluvate ehitus- ja remondikontoritega, ja sedagi tihti huvivaeselt (Pärnus ja Valgas), ega pööra tähelepanu üleliiduliste ja vabariiklike ehitusorganisatsioonide tööle. See on Narva Linna Täitevkomitee põhiliseks veaks, mille tagajärjel selline võimas organ, nagu seda on töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee, viib oma töö kitsale pinnale.

Täitevkomiteed peavad abistama kõiki nende territooriumil ehitavaid organisatsioone. Tegeliku töö juurde ehitusplatsidele tuleb saata aktiviste ja sel viisil teostatud kontrolli tulemused läbi arutada täitevkomitee istungil.

Mõned täitevkomiteed suhtuvad hoolimatult ka kohalike remondi- ja ehituskontorite töösse ja varustamisse tööjõu, puidu ja kohalike ehitusmaterjalidega. Ei kasutata ära olemasolevaid võimalusi abikäitiste töölerakendamiseks telliste, lubja, ehituskivide, katuse- ja seinakatmis- ning teiste ehitusmaterjalide tootmiseks.

Mille muuga on seletatav, et Aruküla tellisetehases (Tartumaal) juba kaks aastat ootab põletamist ahjutäis telliseid, sest pole kohale toodud kütet. Samal ajal on kõikjal Tartumaal telliseist suur puudus. Ka Järvamaal ei kasutata tellise- ja lubjatehaste täit toodanguvõimet, Paide tellisetehast ei ole üldse tööle rakendatud. Valga Ehitus- ja Remondikontoril seisab metsas ülestöötatud puumaterjal, mille transportimiseks tal puuduvad veokid. Ei Valga linna ega maakonna täitevkomitee pole teda selles suhtes abistanud, kuigi Valgas on ehitusmaterjalist suur puudus ja ehitustöö areneb loiult.

Täitevkomiteede kaasabil oleksid need ja teised samalaadsed puudused kindlasti kõrvaldatud, kui selleks oleks jätkunud hoolt ja tahet.

Elamute taastamine ja sõjajälgede kaotamine meie linnades ja asulais on hiigelsuur töö, millest tuleb osa võtma kutsuda kogu elanikkond. Milliseid võimsaid tulemusi siin võib saavutada, seda näitab tallinlaste panus oma kodulinna taastamisel ühistöö korras. Tallinna töötajate eeskujule on järgnenud juba Tartu, Viljandi, Kuressaare ja teiste linnade elanikud. Neis linnades aga, kus sellega veel algust ei ole tehtud, ootab rahvas, et kohalikud täitevkomiteed asuksid viibimatult taastamisaktsiooni etteotsa ja organiseeriksid pealinlaste eeskujul kogu töövõimelise elanikkonna osavõtu oma linna korrastamisest ja taastamisest.

Alanud kolmas kvartal omab otsustavat tähtsust eriti ehitustöös. Nüüd tuleb taotleda mitte ainult kvartaliplaani täitmist, vaid ka senise häbiväärse mahajäämuse tasategemist ja ületamist, sest ainult siis suudame aastaplaani täita 7. novembriks.

Linnade, rajoonide ja maakondade täitevkomiteede kohuseks algavas kvartalis on viibimata kõrvaldada kõik kohapeal ehitustööd segavad puudused ja vääratused ning sisse seada a l a l i n e k o n t r o l l kõigi ehituste üle oma piirkonnas.

Lõunasöök J. V. Stalini juures Tšehhoslovakkia valitsuse delegatsiooni auks

11. juulil andis NSVL Ministrite Nõukogu esimees J. V. Stalin Kremlis lõunasöögi Tšehhoslovakkia valitsuse delegatsiooni auks.

Lõunasöögil viibisid Tšehhoslovakkia Vabariigi Ministrite Nõukogu esimees hr. K. Gottwald, välisminister hr. J. Masaryk, kohtuminister hr. P. Drtina, suursaadik NSV Liidus hr. I. Horak, välisministeeriumi peasekretär hr. A. Heidrich ja teised.

Nõukogude poolt viibisid lõunasöögil V. M. Molotov, L. P. Beria, A. I. Mikojan, K. J. Vorošilov, G. M. Malenkov, N. A. Voznessenski, A. N. Kossõgin, N. A. Bulganin, A. J. Võšinski, Nõukogude Liidu marssal I. S. Konev, A. D. Krutikov, chargé d'affaires Tšehhoslovakkias M. F. Bobrov, kaubanduslik esindaja Tšehhoslovakkias I. V. Bakulin ja NSVL Välisministeeriumi vastutavad töötajad.

Lõunasöök möödus soojas ja sõbralikus õhkkonnas.

(TASS.)

Tšehhoslovakkia valitsuse delegatsioon eesotsas Ministrite Nõukogu esimehe hr. Gottwaldiga lahkus Moskvast

12. juulil lahkusid Moskvast Tšehhoslovakkia Vabariigi Ministrite Nõukogu esimees hr. K. Gottwald, välisminister hr. J Masaryk, kohtuminister hr. P. Drtina ja teised ametiisikud.

Kesklennuväljal olid ärasõitjaid saatmas NSVL Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja ja NSVL välisminister V. M. Molotov, NSVL välisministri asetäitja A. J. Võšinski, NSVL väliskaubandusministri asetäitja A. D. Krutikov, NSVL kaubanduslik esindaja Tšehhoslovakkias I. V. Bakulin, Moskva Nõukogu esimehe asetäitja P. V. Abramov, Moskva linna komandant kindralleitnant K. R. Sinilov, NSVL Välisministeeriumi protokolliosakonna juhataja F. F. Molotškov ja 4. Euroopa osakonna juhataja A. M. Aleksandrov.

Ärasõitjaid olid ära saatmas ka Tšehhoslovakkia vabariigi Moskva saatkonna liikmed eesotsas ajutise chargé d'affaires'i hr. I. Kašparekiga ning rea Moskvas akrediteeritud saatkondade ja esinduste juhid.

Ärasaatmisel oli üles rivistatud auvahtkond ning mängiti Tšehhoslovakkia vabariigi ja NSVL riigihümni.

Lennuväli oli kaunistatud Tšehhoslovakkia ja Nõukogude lippudega.

Hr. K. GOTTWALDI avaldus

Enne Moskvast lahkumist tegi hr. K. Gottwald lennuväljal mikrofoni ees järgmise avalduse:

„Nõukogude Liidu kodanikud, kallid sõbrad!

Tšehhoslovakkia delegatsioon lahkub Moskvast parimate armastus- ja tänutunnetega.

Poliitilised ja majanduslikud läbirääkimised Nõukogude Liidu esindajatega lõppesid täieliku eduga ja näitasid uuesti, millist head mõju omab meie uue Tšehhoslovakkia riigi elus koostöö Nõukogude Liiduga.

Meie Moskvas viibimise poliitilised tulemused tugevdasid Tšehhoslovakkia vabariigi rahvusvahelist poliitilist seisundit ja slaavi rahvaste vennalikku liitu üldse. Tulemused majanduslikel läbirääkimistel, mis olid meie läbirääkimiste peamiseks eesmärgiks, on Tšehhoslovakkia majanduslikul arendamisel rikkalikuks panuseks ja otsustavad rea Tšehhoslovakkia majanduse tõsiseid küsimusi.

Pean oma kohuseks rõhutada, et Nõukogude Liidu esindajad, ja eeskõike Generalissimus Stalin isiklikult, ilmutasid kõigil neil läbirääkimistel sügavat arusaamist ja andsid seega eeskuju viljakas ja sõbralikus koostöös rahvaste vahel. Tšehhoslovakkia-Nõukogude koostöö uusi edusamme võib tõesti pidada suureks panuseks Euroopa majanduse konsolideerimisel ja Euroopa rahu kehtestamisel.

Ma tahaksin selle sõnavõtu lõpetada meie üldise vaimustuse avaldamisega nõukogude rahva üle, kes sangarlike jõupingutustega töötab oma maa rekonstrueerimisel.

Nõukogude maalt lahkudes saadame oma siira tervituse ja südamliku tänuavaldusе Nõukogude riigi esindajaile eesotsas Generalissimus Staliniga, nõukogude rahvale aga soovime suurt edu tema loovas töös."

Medalite ja žetoonide asutamisest Nõukogude sportlaste autasustamiseks tehniliste spordisaavutuste eest

NSVL Ministrite Nõukogu otsustas nõukogude sportlaste tehniliste spordisaavutuste tõusu ergutamiseks asutada nõukogude sportlaste autasustamiseks, kes on püstitanud üleliidulisi rekordeid või saavutanud NSVL tšempioni nimetuse ning kes on tulnud teisele ja kolmandale kohale NSVL esivõistlustel:

a) esimese järgu medali (kuld);
b) teise järgu medali (hõbe, kullatud);
c) hõbežetooni ja
d) pronkšžetooni.

Sportlaste autasustamiseks medalite ja žetoonidega kehtestati järgmine kord:

a) esimese järgu medaliga autasustatakse sportlasi, kes on püstitanud üleliidulise rekordi, mis ületab maailmarekordi vastaval spordialal, ning sportlasi, kes on saavutanud NSVL tšempioni nimetuse üksikuil spordialadel;

b) teise järgu medaliga autasustatakse sportlasi, kes on püstitanud üleliidulise rekordi (mis ei ületa maailmarekordit), ning sportlasi, kes on saavutanud NSVL tšempioni nimetuse üksikuil spordialadel;

c) hõbežetooniga autasustatakse sportlasi, kes on tulnud teisele kohale NSVL esivõistlustel ühel spordialal;

d) pronkšžetooniga autasustatakse sportlasi, kes on tulnud kolmandale kohale NSVL esivõistlustel ühel spordialal.

Sportlasi, kes jagavad esimest ja teist kohta NSVL esivõistlustel ühel spordialal, autasustatakse vastavalt igaüht kuld- või kullatud hõbemedaliga. Sportlasi, kes jagavad NSVL esivõistlustel teist ja kolmandat kohta ühel spordialal, autasustatakse igaüht hõbežetooniga, ning teist, kolmandat ja neljandat kohta jagavaid — igaüht pronkšžetooniga.

NSVL esivõistlustel jalgpallis, jäähpallis, korvpallis ja teiste spordimängude alal võitjaks tulnud meeskondade sportlasi, kes on mänginud neil võistlustel vähemalt 50 protsenti mängudest, autasustatakse samas korras nagu individuaalsetel võistlustel võitjaks tulnud sportlasi.

Sportlasi, kes on tulnud esimesele, teisele ja kolmandale kohale NSVL esivõistlustel mitmel spordialal, autasustatakse vastava arvu medalite ja žetoonidega.

Medalitega ja hõbe- ning pronkšžetoonidega autasustamist toimetab NSVL Ministrite Nõukogu juures asuv Kehakultuuri- ja Spordikomitee kohtunike kolleegiumide poolt esitatud spordivõistluste tagajärgede alusel.

NSVL Ministrite Nõukogu lubas Kehakultuuri- ja Spordikomiteel asutada žetoonid ja kinnitada nende kohta käiv määrus sportlaste autasustamiseks:

a) kes on tulnud liiduvabariikide, ÜAÜKN, spordiseltside „Dünamo", „Spartak", „Nauka", „Tööjõureservid", NSVL relvastatud jõudude esivõistlustel ning Moskva ja Leningradi esivõistlustel esimesele kohale — hõbetatud žetoon sulatisest (melhior), teisele ja kolmandale kohale — pronkšžetoon;

b) kes on tulnud teiste spordiseltside keskнõukogude ja liiduvabariikide pealinnade esivõistlustel esimesele, teisele ja kolmandale kohale — pronkšžetoon.

Kinnitati määrus vabariiklikel, kraide ja oblastite spordivõistlustel võitjaks tulnud meeskondade ja üksikute sportlaste autasustamise kohta auhindadega. (TASS.)

Kasvava tööentusiasmiga valmistuvad Eesti NSV töötajad vabariigi seitsmendaks aastapäevaks!

* * *

Meie vabariigi ettevõtteis

Läheneb rõõmuküllane pidupäev — Eestis nõukogude võimu kehtestamise 7. aastapäev. Sotsialistlik võistlus selle tähtsa päeva auks ühа laieneb meie vabariigi ettevõtteis. Paljude tehaste ja vabrikute kollektiivid saavutavad uusi töövõite.

Väärikalt valmistub aastapäevaks Tallinna M. I. Kalinini nimelise Veduri-vaguniremonditehase kollektiiv. Kõik tehase osakonnad, brigaadid ja üksikud töölised võistlevad omavahel. Kaheksa kuu programmi on tehas juba täitnud.

Hästi töötab katelseppade osakond. Eriti häid tulemusi saavutas gaasikeevitaja sm. Nõmm. Hiljuti lõpetas ta viienda aastanormi täitmise ja kohustus andma 7. novembriks veel ühe aastanormi. Sm. Nõmmest ei jää palju maha tema õpilased keevitajad Koha, Vahtra ja Anipaju. Nad täidavad keerukaid tööülesandeid ja ületavad tunduvalt normi.

Kombinaadi „Eesti Põlevkivi" kaevurid võitlevad visalt endale võetud kohustuse täitmise — kaheksa kuu programmi ennetähtaegse lõpetamise eest. Nad toodavad iga päev palju tonne põlevkivi üle plaani. Kukruse kaevandus mehhaniseeritakse. Sellega suureneb kaevanduse toodang tunduvalt.

Juunis töötas hästi vabrik „Punane Koit", täites kuuplaani 123%-liselt. Ka juulis ei vähenda kollektiiv töötempot. Ratsionaliseerides oma tööd lähevad paljud töölised üle mitme töömasina teenindamisele. Sm. Aarik töötab 12 sukakudumismasinal. Järgides tema eeskuju avaldasid veel 9 töölist soovi töötada 12 sukakudumismasinal. Osakonna toodang suureneb selle tagajärjel märksa.

Seitsme kuu plaani täitis „Punane Koit" juuli esimestel päevadel.

Nõukogude Eesti aastapäeva väärikaks vastuvõtmiseks valmistub ka jalatsivabriku „Aktiiv" kollektiiv. Selle vabriku parimad töölised M. Mink ja H. Piht täidavad järjekindlalt üle kahe normi päevas. Nad on valmistanud mitmekümneid paare heakvaliteedilisi jalatseid üle plaani.

Ka Tartu põllutöömasinatehas „Võit" on saavutanud häid töötulemusi. Vabrik täitis poole aasta plaani enne tähtaega, andes meie vabariigi talupidajaile mitusada külvimasinat, hekslimasinat ja muud inventari.

(ETA.)

Hästi organiseeritud töö müürseppade brigaadis

„Nad on meie trusti parimad müürsepad," tutvustab Tallinna Ehitus- ja Remonttööde Trusti tööjuhataja sm. Noor Johannes Pääsukest ja Jaan Sookraud. Mõlemad mehed on juba mitu aastat töötanud ühes brigaadis, praegu ehitavad nad trusti töökaaslastele 18-korteriga elamut Heeringa tänavas. Kesktalvest alates laovad sm-d Pääsuke ja Sookrau seal müüre, täites pidevalt oma tööülesandeid mitmekordselt. Ka neil päevil, kui valitses kibe pakane, ei katkestanud eesrindlased tööd, nad olid tellinguil isegi siis, kui temperatuur ulatus —20°-ni. „Teisiti polnudki mõeldav töö siinsel ehitusplatsil," ütlevad müürsepad-stahhaanovlased, „töötame ju loosungi all: objekt valdajate käsutusse Suure Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäevaks!" See on suur ülesanne, on seadus, mille täitmiseks mehed ei säästa jõudu.

Nad on omavahelises sotsialistlikus võistluses, kohustuvad täitma tööülesandeid vähemalt kahe ja poole kordselt, ENSV 7. aastapäevaks isegi kolmekordselt.

Brigaad on vieliikmeline. Abitöölised Uibo ja Tomingas koostavad ja kannavad kohale sidematerjale, hoolitsevad, et seitsmenda kategooria müürsepad Pääsuke ja Sookrau ei tarvitseks raisata väärtuslikku tööaega materjalide ettevalmistamiseks ja kohaletoimetamiseks. Neile meestele võivad olla Pääsuke ja Sookrau alati julged, kunagi ei ole tellinguil puudunud abimaterjalid. Eeskujulikult töötab ka brigaadiliige Nikolai Vindi, kelle ülesandeks on kivide kandmine müürile. Sageli tuleb sm. Vindil töötada äärmiselt kiiresti, sest ei ole kerge ülesanne varustada üksi kaht mitme mehe eest töötavat müürseppa. Kuid kõik brigaadiliikmed tulevad oma tööga toime, täidavad neile usaldatud osa eeskujulikult. Ei ole veel esinenud põhjuseta puudumisest tingitud töölünki. Sageli on mehed küll enne tööaja algust kohal, ent kunagi ei ilmu nad tööplatsile hiljem.

Brigaadiliikmete üksteise mõistmisele rajatud koostöö on andnud viljakaid tulemusi, sm-te Pääsukese ja Sookrau töövõidud võrsuvad brigaadi hästi organiseeritud tööst. Tublide müürseppade pildid on autahvlil — nad on ehitusorganisatsioonis tuntud parimate stahhaanovlastena.

Noored sotsialistlikus võistluses

Kohe pärast stahhaanovlaste vabariiklikku üleskutset arutasid Pärnu linatööstuse noored võimalusi ENSV aastapäeva, 21. juuli väärikaks vastuvõtmiseks. Üldkoosolekul tehti otsuseks mahajääjaist ja õpilastest moodustada eribrigaadid. See oli samm edasi, sest seni puudusid meie käitises noortebrigaadid. Tööstuse kommunistlike noorte organisatsiooni kaasabil moodustati 3 brigaadi, kes sõlmisid kohe omavahelised sotsialistliku võistluse lepingud ENSV aastapäeva ja Suure Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva tähistamiseks.

Juba juuli I dekaad näitas häid tulemusi. Tubli ja hoolika tööga tõusis esirinda 3. brigaad — kommunistliku noore — Sinaida Nikkari 4-liikmeline eelketrusbrigaad (noored Sinaida Ivanova, Aino Ivolainen ja Alide Soldaateva), kes täitsid dekaadi vältel keskmiselt normi 121%-liselt. Töötades vilunud meistri Harald Raidi juhatusel, omandab brigaad kiiresti töövõtteid ning masinate käsitsemise, ja on tõsiseks võistlejaks mitte üksnes noortele, vaid ka vilunud töölistele.

Richard Oldre,
Pärnu linatööstuse kommunistlike noorte algorganisatsiooni sekretär

Tartumaa kommunistlikud noored ja noored taastavad ülikoolilinna

Kaotada fašistide hävitustöö jäljed meie kodumaalt — see on oma töömahult grandioosne ülesanne, mis nõuab iga töötaja pingsat tööd. Tartumaa kommunistlikud noored ja noored, arutanud oma ühiskoosolekuil taastamistööde küsimust, otsustasid Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäevaks anda Tartu ja maakonnalinnade taastamiseks ühiskondliku töö korras 10 000 töötundi. Esimestena asusid taastamistöödele Tartu linnas Kuuste valla kommunistlikud noored ja noored. Kuuste valla kommunistlike noorte poolt organiseeritud taastamispäevast võttis osa rohkem kui 200 talupidajat, kooliõpilast ja õpetajat. Kommunistliku noorsooühingu vallaorganisatsioon ELKNÜ vallakomitee sekretäri sm. K. Savisaare juhtimisel oli väljas täiskoosseisuliselt. Ühepäevase töö tulemusena andsid kuustelased tunnustusvääriva panuse Tartu taastamiseks, töötades 2000 tundi.

Kuuste valla kommunistlike noorte ja noorte patriootlik algatus leidis laialdast vastukaja maakonna noorte hulgas. Vastuseks Kuuste valla kommunistlike noorte ja noorte üleskutsele, suundusid Ahja valla noored kommunistlike noorte juhtimisel juba järgmisel päeval 75-liikmelise kollektiiviga Tartu taastamistöödele ja tegid igaüks 10 tundi tublit tööd.

Kuuste ja Ahja valla kommunistlikele noortele järgnes Nõo valla ELKNÜ organisatsioon, kes sõitis Tartu taastamistöödele 60-liikmelise noorteperega. Väiksemaarvuliste brigaadidena on taastamistöödest osa võtnud Kambja, Vara ja Tartu valla kommunistlikud noored ja noored.

Ei ole kahtlust, et noortele omase hoo ja ELKNÜ vallakomiteede organiseeritud töö tulemusena täidavad Tartumaa kommunislikud noored Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäeva auks võetud sotsialistliku kohustuse anda 10 000 töötundi meie kultuurihälli, Tartu, taastamiseks.

K. Krepp,
ELKNÜ Tartumaa Komitee sekretär

Kalurid peavad oma sõna

Narva, 10. 7. (ETA.) Valmistudes Suure Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäeva väärikaks vastuvõtmiseks on Narva kalakombinaadi kalurid saavutanud suuri edusamme. Poole aasta kalapüügiplaani on nad täitnud 110%-liselt.

Eriti häid tulemusi saavutas Toila kaluriühistu (esimees sm. Puss), kus kalurid täitsid poole aasta plaani 123%-liselt. Eesrindlik kalur sm. Grudkin täitis oma aastanormi 15. juuniks ja kohustus püüdma Suure Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäevaks veel 3800 kilogrammi kala. Kalurid vennad Proškinid täitsid oma poole aasta püügiplaani 20. juuniks.

Türsamäe kaluriühistu (esimees sm. Saksladu) täitis poole aasta plaani 102%-liselt ja Narva-Jõesuu ühistu 100%-liselt.

Rikkalik viljasaak

Kiiev, 11. 7. (TASS.) Ukrainas laieneb viljakoristustööde ulatus iga päevaga. Põldudel töötab tuhandeid kombaine ja kümneid tuhandeid tavalisi viljakoristusmasinaid. Hersoni oblastis on teravili niidetud juba 200 000 ha suurusel maa-alal. 50 000 ha suuruselt alalt on viljasaagi koristanud Harkovi, Stalino ja Poltava oblasti kolhoosid.

Karši (Usbeki NSV), 11. 7. (TASS.) Karška-Darja oblasti põldudel algas maisi ja kaunvilja koristamine. Saak on kõikjal hea. Kok-Bulaki ja Mirakini mägirajoones, kus kaunvilja külvati esmakordselt, on saak kaks korda suurem plaanis ettenähtust.

Dzaudžikau, 11. 7. (TASS.) Põhja-Osseedi ANSV teraviljavarumispunktidesse on toodud peagu 6 korda rohkem teravilja kui 1946. a. samaks ajaks.

Hoogne tegevus Tallinna sadamas

Tallinna Meresadamas areneb hoogne transporditegevus tulemusrikka sotsialistliku võistluse tähe all. Juunikuu tootmisplaani täitis Tallinna Meresadam 109,3%-liselt, kusjuures tööliste töötootlikkuse keskmiseks protsendiks osutus 167,7. Laevade seisuaega vähendati aurulaeval „Korsun Ševtšenkovski" 38 tunni võrra, „Minnal" 33,5 tunni võrra jne. Kõik laevad lossiti tühjaks enne tähtaega. Parimaiks laadijate brigaadideks osutusid sm-te Hrabnitsovi (219%), Dubakini (214%), Pšenini (178%) ja Pikkeri (166%) brigaadid.

Tallinna Meresadamas töötavad kõik kai tõstemehhanismid elektrijõul. Elektrikuil on suur osatähtsus sadama tootmisprotsessis. Juunis oli elektrikuil ülesannete täitmise keskmiseks 170%. Parimaiks neist osutusid vanemmontöörid sm-d Veskis (176%), Kullang (174%) ja Pisa (174%).

Eesti NSV 7. aastapäeva väärilisеks vastuvõtmiseks on Tallinna Meresadama kollektiivid pingsas sotsialistlikus võistluses. Ka juulikuu I dekaadis on saavutatud rõõmustavaid töövõite: kõik laevad on laaditud ja tühjaks lossitud keskmiselt kaks korda kiirema aja jooksul, kui plaanis oli ette nähtud.

PARTEI ELU

Viljandimaa parteiorganisatsioon suunab oma jõud viljakoristus- ja varumistööde ettevalmistamisele

Meie maakonna parteiorganisatsioonid käsitavad ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi otsuseid kui lahinguprogrammi edasiseks tegevuseks. Kohe pärast EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsuseid kutsusime kokku partei maakonnakomitee pleenumi, kus me üksikasjaliselt arutlesime maakonna parteiorganisatsiooni ülesandeid ja konkreetseid üritusi mõlema otsuse elluviimisel 1947. aastal. Pleenumile järgnesid koosolekud partei-algorganisatsioonides. Juba praegu võib märkida, et paljud valdade parteiorganisatsioonid on hakanud põllumajanduse küsimustesse palju konkreetsemalt süvenema kui möödunud aastal.

Paljud partei-algorganisatsioonid oskasid õigesti korraldada partei-poliitilist ja partei-organisatsioonilist tööd kevadkülviperioodil.

Imavere, Kabala, Raudna, Kõo ja Viljandi vald lõpetasid kevadkülvi 25.—28. mail maakonnas esimeste hulgas. Nende valdade juhid, kommunistid ei kaldunud mitmesuguste nõupidamiste ega istungite pidamisele, vaid olid talupoegade hulgas, näitasid isikliku eeskujuga, kuidas tuleb täita partei direktiive. Nii andsid ENSV Ülemnõukogu saadikud sm-d Sutting ja Kuld (mõlemad parteikandidaadid) oma külade talupidajaile kevadkülvi teostamises isiklikku bolševistlikku eeskuju. Nad lõpetasid kogu külvi paremal agrotehnilisel tähtajal, 23. mail. Külakommunistide ja parteitu aktiivi elava organiseerimistöö tulemusena teostati kevadkülv käesoleval aastal mullusest 10 päeva varem. Teraviljakülvi lõpetasime 25. maiks ja kevadkülviplaani tervikuna 30. maiks, kusjuures külvipind möödunud aastaga võrreldes suurenes 4000 ha võrra.

Eeltoodu juba näitab meie talupoegade töövaimustust ja seda, et nad ei säästa jõudu kirjas seltsimees Stalinile antud lubaduste täitmiseks. Kuid meie kohustused on suured: kogu Nõukogude Eesti talupoegade poolt vastuvõetud 180 konkreetsest kohustusest on üle 50 Viljandimaa talupoegade ja sovhooside töötajate omad. Praegu on kõik meie jõud rakendatud selleks, et koguda hea lõikus ning luua soodsad eeltingimused 1948. a. saagiks.

Omandanud kevadperioodil mõnesuguseid kogemusi, on meie parteiorganisatsioonid mõistnud, et kogu partei-poliitilise töö raskuspunkt seisab mitte valla keskuses, vaid külanõukogus ning külavoliniku tööpiirkonnas. Poliitilise töö lähendamise eest üksiktöötajale hoolitseb ka partei maakonnakomitee. Parteikomitee büroo otsustas pidada vähem istungeid selleks, et maakonnakomitee büroo liikmed ja parteikomitee aparaadi töötajad võiksid rohkem viibida algorganisatsioonides ja anda kohapeal kommunistidele praktilist nõu ning abi.

Nii on partei maakonnakomitee büroo tööplaanis ette nähtud ainult 3 istungit kuus, millest igaühel arutleme vaid üht kuni kaht põhilist küsimust. Seadsime sisse korra, mille järgi partei maakonnakomitee sekretärid isiklikult töötavad algorganisatsioonides mitte vähem kui 2 päeva, ning osakonnajuhatajad ning instruktorid mitte alla 4 päeva nädalas. Sel kombel töötab kogu nädala kestel kindel grupp parteikomitee töötajaid eesotsas maakonnakomitee sekretäriga partei-algorganisatsioonides, osutades valdade kommunistidele praktilist abi.

Säärane praktika annab ilmselt positiivseid tulemusi ning ühlasi tõstab partei maakonnakomitee töötajate vastutustunnet. Iga laupäev teeme tehtud tööst kokkuvõte. Nõupidamistel annavad instruktorid maakonnakomitees aru tehtud tööst, püstitavad uusi küsimusi ja teevad oma ettepanekuid nende lahendamiseks. Pealeselle hakkasime praktiseerima veel sellist töömeetodit, mille juures partei maakonnakomitee instruktor töötab algorganisatsioonis vahetult ühe maakonnakomitee sekretäri juhatusel. Sel viisil õpib instruktor praktiliselt üht või teist küsimust paremini lahendama.

Partei maakonnakomitee seisukoht on, et säärane tööstiil ja meetodid võimaldavad kõige otstarbekamalt suunata kogu parteiaparaadi ja kõigi kommunistide pingutusi põhilise ülesande täitmisele, sest nõnda on kommunistide kogu praktiline tegevus ja parteiorganisatsiooni kogu propaganda- ja agitatsioonitöö rakendatud ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi ja EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsuseist tulenevate ülesannete lahendamisele.

Nüüd on võimalik teha mõningaid kokkuvõtteid kommunistide võitluse tulemuste kohta partei ja valitsuse poolt püstitatud ülesannete täitmisel. Võtame kas või olukorra karjasaaduste varumise plaani täitmisel maakonna talupidajate poolt.

Nii täitis maakond tervikuna aastaplaanist 30. juuniks liha osas 63,8%, piima osas 58%, munade osas 70% ja villa osas 62,4%. Siin on kokku võetud nii talud, sovhoosid kui ka abimajandid. Tulemused ei luba meil kahtlemata rahule jääda. Kui me oleksime suutnud kõigi valdade parteiorganisatsioonide tööd korraldada nõnda nagu eesrindlikes valdades, oleksime saavutanud veel palju paremaid tulemusi. Näiteks täitis Tänassilma vald (partei-algorganisatsiooni sekretär EK(b)P maakonnakomitee büroo liige sm. Pärtma) karjasaaduste varumise aastaplaanist 30. juuniks liha osas 72,2%, piima osas 71,4%, munade osas 83,3% ja villa osas 84,8% ulatuses. Toodud andmed kõnelevad sellest, et Viljandimaa parteiorganisatsioon suudab täita kõigi kohustuslike riiginormide varumise plaani Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäevaks.

Olgu toodud mõned faktid maakonna talupoegade võitlusest seltsimees Stalini näpunäidete elluviimise eest põllumajanduse arendamisel. Kraave on puhastatud 100 km ulatuses, uusi on kaevatud üle 100 km, uudismaad on tehtud 300 ha. Tuleb aga tunnistada, et siin on meie ees suuri raskusi, sest puudus on spetsiaaljuurimisatradest ja teistest põllutööriistadest, millises osas me vajame tungivalt abi vabariiklikelt organisatsioonidelt. 1. juuliks oli küntud 10 219 ha, mis moodustab 86% plaanist. Plaani täielik mittetäitmine 1. juuliks on tingitud sellest, et üle 2000 ha on meil külvatud segatist, missuguse pinna künname pärast heinategu. Kuid seepärast, et tänavune rohukasv on kuivade mai- ja juuniilmade tõttu kehv, osutus söödaheina külvamine otseselt vajalikuks, sest hoolitsus loomakasvatuse söödabaasi eest on üks tähtis osa ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi otsuste täitmisest piimakarja arendamisel.

Praegu pööravad parteiorganisatsioonid oma peatähelepanu lõikustööde ja viljavarumise ettevalmistamisele. Peaülesanne seisneb siin töös inimestega, sest lõppkokkuvõttes otsustavad inimesed kõik. Seadsime endile eesmärgiks ületada viljakuse plaan mitte vähem kui 15% võrra kogu maakonnas. Väljavaated saagile on head, eriti rukki ja nisu osas, mistõttu loodame oma sõna pidada.

Lõikus- ja varumistööde eeskujulik teostamine tervikuna sõltub sellest, kuidas selleks ette valmistuvad põllumajanduslikud töötajad, partei- ja nõukogude organisatsioonid. Partei maakonnakomitee büroo arutles küsimust ja võttis vastu partei-poliitiliste ja partei-organisatsiooniliste ürituste plaani lõikus- ja varumiskampaania ettevalmistamise ja teostamise perioodiks. Selle plaani kohaselt korraldame ennekõike partei- ja nõukogude organite juhtide ettevalmistamist. Kuni 20. juulini toimuvad eraldi ühe-kahepäevalised eriseminarid maa-algorganisatsioonide sekretäridele, valdade täitevkomiteede esimeestele, maaosakondade juhatajaile, külanõukogu esimeestele ja külavolinikele. Nende seminaride kavad on partei maakonnakomitees välja töötatud ja maakonnakomitee büroo poolt kinnitatud.

Seminaridel on ette nähtud põllumajanduse eriteadlaste ja eesrindlike praktikute loengud ja ettekanded. Agrotehnilised loengud on meil planeeritud ka partei-algorganisatsioonide sekretäride seminari kavasse. Maakonna vanemagronoom pidas valla parteiorganisatsioonide sekretäridele mõned säärased loengud juba kevadkülvi ettevalmistamise perioodil, näiteks talvviljade viljakuse tõstmisest, agrotehnilistest vahenditest tõuviljade saagi tõstmisel, varajasest külvist jne.

Seekord on kavas ettekanded „Kuidas teostada viljakoristamist ilma kadudeta" jt. Enne koristustööd on ette nähtud masinistide nõupidamine, on peetud juba nõupidamine varumisaparaadi töötajatega. Korraldame ka talupoegade koosolekud külade kaupa. Praegu on ajakirjanduse, kommunistliku noorsooühingu ja ametiühingu aktivistide osavõtul organiseerimisel viljakoristamise ettevalmistustööde ühiskondlik ülevaatus. Selle ürituse eesmärgiks on välja selgitada varumispunktide, kuivatite valmisolek vilja vastuvõtuks, transpordivahendite ja juurdepääsuteede seisund jne. Selline eelnev kontroll võimaldab avastatud puuduste õigeaegset kõrvaldamist koristus- ja varumistööks.

Võitlusse õhutamiseks paremate töötagajärgede eest on maakonna keskuses üles seatud põllumajanduse eesrindlaste autahvel. Partei maakonnakomitee ja maakonna täitevkomitee otsusega on parimale vallale välja pandud rändpunalipp. Kavatsetakse välja panna teine lipp maakonna parimale sovhoosile.

Muidugi on maakonnas veel küllalt puudusi, on veel mahajäänaid valdu, kes kisuvad maakonda tagasi. Sääraseiks valdadeks on Tuhalaane, Suislepa, Pajusi ja Paistu. Nende valdade mahajäävuse likvideerimiseks tahame neid tugevdada paremate partei- ja nõukogude kaadritega kommunistide õiglase ümberjaotamise teel ennekõike maakonna keskusest.

Suureks puuduseks partei-algorganisatsioonide töös on see, et me pole neid veel õpetanud tarvilikul määral kogu oma töös laialdaselt parteitute aktiivile tuginema, ennekõike kehv- ja kesktalurahva hulgast. Ülesanne seisneb selles, et õpetada parteiorganisatsioone kindlalt tuginema kehviklusele, koondama enda ümber keskmikud ja kõrvalekaldumatult kulakluse piiramist jätkama.

Parteiorganisatsioonid pööravad veel vähe tähelepanu sotsialistliku korra aluste selgitamisele, kollektiivse majandi paremuste selgitamisele üksikmajandiga võrreldes. Meie ülesandeks on igati tugevdada põllumajanduse sotsialistlikku sektorit: masina-traktorijaamu, hobulaenutuspunkte, sovhoose. Pole tähtsamat asja kui põllumajandusühistute tugevdamine. Ent arvukad lüngad ühistute tegevuses näitavad, et meie parteiorganisatsioonid töötavad veel nõrgalt põllumajandusühistute organisatsioonilisel tugevdamisel, selgitavad vähe veel talupoegkonnale ühistute mõtet ja tähtsust ega tõmba nende tegevusele kaasa laialdast kehv- ja kesktalupidajate kihte.

Viljandimaa bolševikud pingutavad oma jõude selleks, et organiseerida lausa bolševistlikku pealetungi põllumajanduse arendamise rindel ja võimalikult kiiresti ellu viia ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi ja EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsused. Maakonna talurahvas aga reageerib parteiorganisatsioonide üleskutsele praktiliste sammudega. Partei ja talurahvahulkade sidemete tugevnemisest kõneleb kas või sadade Holstre, Viljandi, Imavere ja teiste valdade talupoegade patriootlik abi maakonnakeskuse Viljandi taastamisel.

A. Jaanus,
EK(b)P Viljandimaa Komitee sekretär

Lähenevad maakondlikud laulupäevad

Virulased esinesid tublilt meie rahva XII üldlaulupeol. Nüüd seisab Virumaa lauljate ees järjekordne suurüritus: 20. juulil s. a. korraldatakse Rakveres maakondlik laulupäev, kuhu oodatakse 44 sega- ja naiskoori rohkem kui 1500 lauljaga, 6 puhkpilliorkestrit 95 mängijaga ja 5 rahvatantsutruppi 52 tantsijaga.

Laulupäeva kava on üksikasjaliselt välja töötatud. Pidustused algavad lauljate, orkestrantide ja rahvatantsijate rongkäiguga läbi linna. Kooride ja orkestrite kontsert toimub Rakvere kultuurimaja pargis, rahvatantsuettekanded looduslikult kaunil Vallimäel. Õhtul annab Rakvere teater vabaõhuetenduse: laululaval tuleb ettekandele A. Hindi näidend „Tagaranna meeste kalakuunar".

Ettevalmistused maakondlikuks laulupäevaks on täies hoos. Kultuurimaja parki on ehitatud laululava, lähemail päevil valmivad ka istepingid.

V. Jaanus

Maaparandustööd jätkuvad

Vaatamata sellele, et Järvamaa täitis oma maaparandustööde plaani 30. juuniks, jätkatakse kõigis valdades pidevalt tööd. Eesrindlikud talupidajad kasutavad kõiki suvetööde perioodi vaheaegu maaparandustööde teostamiseks.

Metstaguse küla talupidajad kohustusid puhastama veel 0,9 km pea- ja 6,5 km detailkraave. Enamik tööst tuleb teha Võhmuta valla hobulaenutuspunktil (juhataja sm. Niitla). Laenutuspunkt lõpetab kraavide korrastamise tööd juba lähemail päevil.

Möödunud nädalal toimus Võhmuta vallas Metstaguse külas hoogtööpäev, kus kraavide puhastamisest võttis osa 14 talupidajat. Sel päeval puhastati detailkuivenduskraave ligi 5 km ulatuses. Esimesena jõudis oma tööga lõpule Rähni talu pidaja Osvald Lepp, kes puhastas 64 m pea- ja 550 m detailkraavi.

E. Välja

Talgutega puhastatakse kuivenduskraave

Särevere valla talupidajad teostavad innukalt maaparandustöid. Tänassilma—Oisu—Retla magistraalkuivenduskraavi puhastamiseks korraldasid ümbruskonna talupidajad 2 hoogtööpäeva, mille kestel puhastati magistraalkraavi 2 km ulatuses ja võsast 5,8 km ulatuses, kusjuures kraavi kaldail raiuti võsa 2 meetri laiuselt. Hoogtööpäevakuist võttis osa 60 talupidajat.

Teised talgud korraldati vallas Punnissaare—Taikse peakraavi puhastamiseks, millest võttis osa üle 30 talupidaja. Töid juhtisid kohapeal valla põllumajandusosakonna juhataja sm. Kaasik ja Türi külanõukogu esimees sm. Nõmmik. Hoogtööpäevaga puhastati kraavi 2,5 km ulatuses.

R. Sõrve

Uusmaasaaja laiendab loomakasvatust

„Et täita EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsust teravilja saagi tõstmise ja loomakasvatuse arendamise alal ning teostada seltsimees Stalinile saadetud kirjas antud lubadus, harisin käesoleval kevadel senisele 4,5 ha-le juurde veel 4,5 ha maad ja suurendan loomade arvu noorloomade juurdekasvatamisega," sõnab Elva valla Käpa küla uusmaasaaja Juhan Joonas.

Mullu olid sm. Joonasel üks lüpsilehm ja mullikas. Käesoleval kevadel muretses ta teise lehma juurde, ka mullikas tuli tänavu esimest korda lüpsma. Nüüd on sm. Joonasel kokku 3 lüpsilehma ja 2 vasikat kasvama jäetud. Mullu sigu ei olnud, praegu on aga laudas juba siga 9 põrsaga.

J. Pütsep

Nõukogude korra õnnistusrikkus avaldub järjest ilmekamalt meie rahva kõigil elualadel

Töötav rahvas ise suunab oma võimuorganite tegevust

Viimase poolteise kuu jooksul toimusid üle Nõukogude Eesti külanõukogude aruandekoosolekud. Neil koosolekuil andsid külanõukogu esimehed aru seni tehtud tööst, mille järel töötav rahvas võttis oma sõnavõttudes tehtud töö vaatluse alla, kritiseeris ja tegi ettepanekuid esinevate lünkade ja puuduste kõrvaldamiseks.

Harjumaal on 77 külanõukogust peetud aruandekoosolekud juba 70-s. Valdavast enamikust koosolekuist võeti rohkearvuliselt osa, kusjuures eriti väärib allakriipsutamist rahva aktiivsus. Kui veel läinud aastal valdade täitevkomiteede aruandekoosolekuil leidus sõnavõtjaid vähe ning sõnavõtud olid tihti arglikud, üldsõnalised ja pinnapealsed, siis võib tänavustel külanõukogu aruandekoosolekutel märgata ilmset rahva peremehetunde kasvu, mis näitab, et töötavale rahvale muutub ikka omasemaks ja omasemaks teadmine, et igaühel on täita oma osa meie Nõukogude riigi elu edasiviimisel.

Seniseist Harjumaal peetud külanõukogude koosolekuist võttis osa 7134 inimest, seega igast koosolekust keskmiselt 110 inimest. Sõnavõtjaid oli 455. Sealjuures tuleb märkida, et mitmed külanõukogud valmistasid aruandekoosolekuid puudulikult ette, ei selgitanud rahvale koosolekute tähtsust ega vajalikkust, mistõttu esines ka väikese osavõtjate arvuga koosolekuid. Arvurikkam oli koosolek Varbola vallas Põlli külanõukogus 237 osavõtja ja 23 sõnavõtjaga; Ravila vallas Palvere külanõukogus oli koosolekul 218 osavõtjat, Harku külanõukogus 253 osavõtjat ja 11 sõnavõtjat jne.

Kui tähelepanelikult rahvas suhtub nõukogude võimuorganite töösse, kui asjalikke ja kasulikke juhendeid antakse, see ilmnes paljudel ja paljudel koosolekutel. Sõnavõtjate ettepanekute järgi vastuvõetud koosolekute otsuseis on antud igal pool konkreetseid ja kasulikke juhendeid, mille ellurakendamine ka otsekohe algas. Nii kritiseeriti Põlli külanõukogu aruandekoosolekul senise külanõukogu tööd väga teravalt ning juurdelõikesaaja Mart Varbola esitas uueks külanõukogu esimehe kandidaadiks Nõukogude Armeest demobiliseeritud sm. Gustav Evestuse. Maakonna täitevkomitee, arvestades töötava rahva häält, võttis selle ettepaneku täitmisele. Juba see fakt näitab, kui suured õigused on töötaval rahval endal kohalike võimuorganite tegevuse kontrollimisel ja nende töö tõhustamisele kaasaaitamisel.

Külanõukogu aruandekoosolekud paljastasid rea aegaviitmatult kõrvaldamist nõudvaid puudusi. Samal Põlli külanõukogu koosolekul kritiseeriti teravalt masina-traktorijaamade tööd, mis külanõukogu poolt teostatud puuduliku kontrolli tõttu oli tihti halb. Nii ütles Põlli külanõukogu talupoeg Villem Laid: „Tahtsin kevadel üles harida uudismaad ja sõlmisin selleks lepingu masina-traktorijaamaga, kuid seni ei ole veel kündi teostatud. Olen teadlik ülesandeist, mis seisavad meie talupoegade ees, ja tahtsin ka oma põllumaad laiendada, kuid masina-traktorijaama süü pärast on see jäänud tegemata. Ma ei tea, mida masina-traktorijaama juhtkond mõtleb, kui ta sõlmib lepinguid, mida hiljem ei suuda täita."

Kõue valla Alansi külanõukogu külavolinik sm. Volmerson rääkis, et meil tehakse vähe tööd külavolinike poliitiliste teadmiste tõstmiseks.

„Külanõukogu ei kasvata ega õpeta meid, vaid jagab ainult käske."

Varbola valla Russalu külanõukogu koosolekul kritiseeris uusmaasaaja sm. Vainsalu Russalu koorejaama tööd, öeldes: „Russalu koorejaama toob talupoeg piima 30 kilo, meier aga märgib 27 kilo, kuid külanõukogu ei pane oma peremehesõna maksma ega kontrolli meieri tööd!"

Järvakandi valla Järvakandi tehase külanõukogu talupidaja Tõnismaa juhtis tähelepanu külanõukogu nõrgale organisatsioonilisele tööle loomakasvatuse arendamisel, mis omab meie Nõukogude riigis olulist tähtsust põllumajanduse kõrval.

Nõva valla Nõva külanõukogu talupoeg Eduard Jaakmees räägib, et külanõukogu ei vasta kodanike avaldustele, vaid jätab need lihtsalt laualaekasse.

Saue valla Pääsküla külanõukogu talupidaja Klausson mainib, et külanõukogu on teinud vähe selgitustööd põllumajandusühistu tähtsuse kohta, seetõttu on ühistu liikmete arv väike, see aga takistab ühistu kujunemist elujõuliseks ja tugevaks.

Raikküla valla talupidaja Jõesaar toob esile fakte, et külanõukogu aktiiv ei anna talupidajaile eeskuju riiklike normikohustuste täitmisel.

„Tänini ei ole rida aktiviste ega külavolinikke eesotsas külanõukogu esimehe sm. Looga toonud riigile veel liitritki piima, olgugi et sm. Lool on oma piimanormi täitmiseks reaalseid võimalusi. See aga tekitab nurinat meie talupoegade hulgas. Sm. Loo peab selle vea kiirelt parandama, et kindlustada oma külanõukogus riiklike normikohustuste täitmist kõigil aladel Suure Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäevaks."

Esines aga ka külanõukogusid, kus ei hinnatud õieti aruandekoosolekute tähtsust, kardeti rahva arvustavat sõna ja valmistati seetõttu koosolekuid nõrgalt ette. Nii juhtus, et mõned koosolekud jäid pidamata osavõtjate vähese arvu tõttu ja peeti hiljem. Ka oli üksikute maakonna ja valla vastutavate töötajate suhtumine koosoleku ettevalmistamisse ja selgitustöö tegemisse valla aktiivi abil nõrk. Nii jäi esimesel korral pidamata Tõdva vallas Saku külanõukogu aruandekoosolek põhjusel, et rahvas ei saanud aruandekoosolekust õigeaegselt teada. Hoopis unustati koosolekule kutsumata Saku Õlletehase töötajate kollektiiv. Niisama puuduliku ettevalmistuse pärast jäid üksikud koosolekud pidamata Padise ja Kuimetsa vallas.

Mõned koosolekud, nagu Jõelähtme vallas Jõesuu külanõukogus, korraldati vähese osavõtjate arvuga (osavõtjaid 42, sõnavõtjaid 4), samuti Nissi vallas Turba külanõukogus, kus osavõtjaid oli 57 ja sõnavõtjaid 5. Neis valdades ei selgitanud täitevkomiteed valla aktiivile ega talupidajaile külanõukogu aruandekoosoleku suurt poliitilist tähtsust. Ka ei kasutatud ära personaalkutsete saatmise, müürilehtede ja elavasõnalist agitatsioonitöö mooduseid koosoleku ettevalmistamisel, mille tagajärjel rahva rõhuv enamik neis külanõukogudes ei teadnud koosoleku õiget otstarvet ja eesmärki ning paaril juhul oli isegi teadmata koosoleku koht ja aeg. Need vead on suurelt osalt kõrvaldatud või tehakse seda lähemate päevade jooksul sel teel, et korraldatakse uued koosolekud, milleks põhjalikult ette valmistutakse.

Toimunud aruandekoosolekud jutustavad rahva aktiivsuse ja poliitilise teadlikkuse suurest tõusust. Need koosolekud annavad külanõukogude töötajaile palju tööindu ja -tahet, kuna rahva aktiivne osavõtt neist koosolekuist ja sõnavõtud on parimaks kooliks töö organisatsioonilise külje parandamisel. Samuti näitavad need koosolekud, et massilist poliitilist ja ideoloogilist kasvatustööd külades tuleb otsustavalt parandada, sest rahvas nõuab seda ise.

Külanõukogude aruandekoosolekute otsused tuleb kõigil külanõukogudel ja valla täitevkomiteedel hoolikalt läbi vaadata ja kontrollida nende täpset täitmist, sellega tõstame suurel määral külanõukogude autoriteeti ja kindlustame nende kujunemist veelgi kesksemaiks nõukogude võimu teostamise ja juhtimise organeiks külas.

A. Tammet,
Harjumaa TSN Täitevkomitee esimehe kt.

Sündimuse hoogne tõus

Määratut tähtsust meie riigi tugevnemisel omab rahva juurdekasv. Nõukogude valitsus aitab omalt poolt kõigiti kaasa rahvaarvu suurenemisele tähelepaneliku ja hoolitseva suhtumisega emadesse, rasedaisse naistesse ja laste kasvatamisse.

Vestluses „Rahva Hääle" toimetuse esindajaga andis ENSV tervishoiuministri asetäitja dr. Reiman rea huvitavaid arve, mis reljeefselt näitavad nõukogude võimu tulemusrikast tööd emade ja laste eest hoolitsemisel.

„Sündimus Nõukogude Eestis näitab pidevat tõusu", kõneles dr. Reiman, „ja ületab tunduvalt kodanliku Eesti aegse laste sündimuse taseme. Kui võtta 1936. a. sündimuse näitajaks 100 (1000 elaniku kohta 16,1 sündi), siis 1945. a. oli see ligi 110 (1000 elaniku kohta 17,68 sündi) ja 1946. a. tõusis see juba üle 125 (1000 elaniku kohta 20,63 sündi)

Millega on see suur tõus seletatav? Esmajoones loomulikult ulatusliku hoolitsusega, mis nõukogude võimu poolt saab osaks kõikidele emadele ja lastele. Emade ja laste teenindamisel on meil rakendatud laialdane lasteasutiste, emade- ja lastenõuandlate võrk, mida pidevalt suurendatakse. 1940. a. 1. novembriks oli meil näiteks 32 emade- ja lastenõuandlat. Praegu on nende arv juba 57. Samuti on suurenenud ka lastesõimede arv. 1940. a. oli meil lastesõimedes 105 voodikohta, 1946. a. lõpuks oli see arv suurenenud kümnekordseks, võimaldades peavarju 1243 mudilasele. Sellele lisaks oli lastesõimedes hooajalisel kasutamisel veel 242 voodikohta.

Eriti suurt abi osutavad emadele, eriti vallasemadele oma laste kasvatamisel, imikute- ja väikelastekodud, kus voodikohtade arv oli möödunud aasta lõpul 205.

Kõik see hoolitsus, rööbiti üldise majandusliku seisundi järjekindla paranemisega, on tõhusalt kaasa aidanud kodanlikule Eestile iseloomustava sündimuse languse pidurdamiseks. Kellelgi ei ole enam vaja karta, et tal puuduvad võimalused oma laste kasvatamiseks. Nagu täisealistele, nii on nõukogude võim kindlustanud ka sirguvale noorpõlvele inimväärsed äraelamisvõimalused," lõpetab dr. Reiman oma vestluse.

Seoses eespool toodud jutuajamisega meenub tahestahtmata paiguti otse hüsteeriline hädaldamine, millega kodanlikud valitsused Eestis olid sunnitud nentima sündimuse pidevat langust. Kuigi neil oli väga hästi teada selle tõeline põhjus, ei leidnud nad ometi summasid olukorra parandamiseks lasterikaste emade toetamise, imikute eest hoolitsemise ja tervishoiu võrgu laiendamise teel. Nende kreeditoridele ei osutunud sellised „investeeringud" küllalt kasulikuks.

Kuidas aga suhtub samasse küsimusse nõukogude võim, on selge ülaltoodud arvudest ka ilma igasuguste kommentaarideta...

Kapitalistliku süsteemi kriisid

Kapitalismi üleminekuga imperialismi staadiumi on kapitalistlike maade ajalooline areng muutunud järjest ebaühtlasemaks.

Mõnel maal algab areng tormakalt, hüppeliselt, võrreldes teistega ühed maad tõrjuvad kiiresti maailmaturult välja teised maad, toimub juba jaotatud maailma perioodilisi uuestijagamisi sõjaliste kokkupõrgete, sõjaliste katastroofide tagajärjel.

„Asi seisab selles," ütles seltsimees Stalin, „et kapitalistlike maade arenemise ebaühtlus viib tavaliselt aja jooksul tasakaalu terava rikkumiseni kapitalismi maailmasüsteemis, kusjuures see kapitalistlike maade rühm, kes peab ennast vähem kindlustatuks toorainega ja turgudega, teeb tavaliselt katseid relvastatud jõudude kasutamise abil olukorda muuta ja „mõjusfääre" enda kasuks ümber jaotada. Selle tagajärjel tekib kapitalistliku maailma lõhenemine kahte vaenulikku leeri ja sõda nende vahel...

Seega tekkis maailmamajanduse kapitalistliku süsteemi esimese kriisi tagajärjel Esimene Maailmasõda, teise kriisi järel aga tekkis Teine Maailmasõda."

Maailmamajanduse kapitalistliku süsteemi kriisid, mis viivad maailmasõdadeni, on *kapitalismi üldkriisi* iseloomulikemaid avaldusi, mille põhijooned olid märgatavad XX sajandil, kui vabale konkurentsile rajatud vana kapitalism muutus monopolistlikuks kapitalismiks, imperialismiks.

Alguse kapitalismi üldkriisile panid Esimene Maailmasõda ja Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Venemaal.

„Sõda, olles kapitalismi üldkriisi peegelduseks, teravdas seda kriisi ja nõrgestas ülemaailmset kapitalismi. Venemaa töölised ja bolševike partei osutusid maailmas esimesteks, kes kasutasid edukalt kapitalismi nõrkust, murdsid läbi imperialismi rinde, kukutasid tsaari ja asutasid Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogud." (ÜK(b)P ajalugu, lk. 178.)

Nii siis, kui maailmamajanduse kapitalistliku süsteemi kriisid, mis viivad maailmasõdadeni, kuuluvad kõigepealt rahvusvaheliste majanduslike ja poliitiliste suhete valdkonda, hõlmab kapitalismi üldkriis kogu kapitalistliku süsteemi.

Klassikalise iseloomustuse andis kapitalismi üldkriisi kohta seltsimees Stalin partei VI kongressil. Seltsimees Stalin osutas, et imperialistlik sõda ja selle tagajärjed tugevdasid kapitalismi kõdunemist ja õõnestasid tema tasakaalu. Kapitalism lakkas olemast ainus ja kõikehaarav maailmamajanduse süsteem. Maailm jagunes kaheks süsteemiks: kapitalistlikuks ja sotsialistlikuks.

Kapitalismi üldkriisi perioodile on iseloomustav kapitalismi positsioonide nõrgenemine asumaades. Kapitalistlike maade majandus elab läbi erakordseid raskusi ettevõtete kroonilisel puuduliku koormuse ja alalise massilise tööpuuduse tagajärjel. Teravnenud ja komplitseeritumaks on muutunud võitlus turgude pärast.

Järsult on teravnenud kõik sisemised ja riikidevahelised vastuolud kapitalistlikus süsteemis. Kapitalistlikud maad otsivad väljapääsu pöörase reaktsiooni kaudu sisepoliitikas ja sõja kaudu välispoliitika valdkonnas.

Kapitalismi üldkriis tähendab kapitalistliku süsteemi langust, sügavat vapustust, lähenevat katastroofi. Maailmasõjad, mis on kapitalismi üldkriisi väljenduseks, süvendavad seda veelgi.

Kapitalismi üldkriisi tingimustes omab erilise vormi ja erilise teravuse *liigtootmise majanduslik kriis*, mis vapustab perioodiliselt kapitalistlike maade majanduselu. Erinevalt kapitalismi üldkriisist ja maailmamajanduse kapitalistliku süsteemi kriisidest puudutavad need kriisid otseselt majandust, kapitalistlike maade tootmist.

Kapitalismi tingimustes on liigtootmine mitte absoluutse liigtootmise, vaid suhtelise liigtootmise iseloomuga, sest seal ei tule arvesse kogu ühiskonna tarvidused, vaid ainult maksevõimelise elanikkonna nõudmine.

Turule lastakse rohkem kaupa, kui jõuavad osta peamised tarbijad, s. o. rahvahulgad, kelle sissetulek on väga madalal tasemel. Kaubad ei leia ostjat. Kapitalistid hävitavad osa neist kaupadest, et mitte nende hindu langeda lasta. Ostjate puudumise tõttu väheneb tootmine, tohutu hulk töölisi jääb tööta, töötajate töötasu langeb tugevasti. Ka talurahvas laostub. Kriisiajal langeb rahvahulkade elatustase järsemalt kui kunagi. Majanduslik kriis tähendab kapitalistlike maade töörahvale tööpuuduse kasvu, viletsust, nälga.

Kapitalismi üldkriis, maailmamajanduse kapitalistliku süsteemi kriisid ja liigtootmise majanduslikud kriisid on omavahel tihedalt seotud. Liigtootmise majanduslikud kriisid kutsuvad välja veel suurema tasakaalu rikkumise kapitalistlike riikide vahel, teravdavad kõiki kapitalismi vastuolusid.

Ülemaailmne majanduskriis 1929.—1933. a. arenes kapitalismi üldkriisi baasil. Sügavuse, ulatuse ja vapustuste poolest, mis see kriis tekitas, pole tal seni võrdset.

„Majanduskriis, mis algas kapitalistlikes maades 1929. aasta teisel poolel, kestis kuni 1933. aasta lõpuni. Pärast seda lakkas tööstuse langus, kriisi järel tuli seisak ja siis aga tööstuse teatav elavnemine ja tõus. Kuid see tõus polnud niisugune tõus, mille järel algab tööstuse õitseng uuel, kõrgemal alusel. Maailma kapitalistlik tööstus ei jõudnud tõusta isegi 1929. aasta tasemeni, saavutades 1937. aasta keskpaigaks ainult 95—96 protsenti sellest tasemest. 1937. aasta teisel poolel aga algas juba uus majanduskriis, mis vallutas eelkõige Ameerika Ühendriigid." (ÜK(b)P ajalugu, lk. 325.)

Sõda muutis, katkestas kapitalistliku tootmise tsükli käigu. Sõjaajal areneb kapitalistlike maade tööstus ühekülgselt. Elanikkonna tarbeesemete tootmine väheneb, sõjapidamiseks vajaliku materjali tootmine suureneb. Sõda annab tõuke tootmisvõimsuste laienemiseks, tehnika arenemiseks, tööjõudluse kasvuks. Samal ajal kutsub sõda välja rahvahulkade veel suurema vaesumise kapitalistlikes maades.

Sõda teravdab kapitalismi peamist vastuolu, vastuolu tootmise ühiskondliku iseloomu ja tootmise saaduste omastamise kapitalistliku vormi vahel.

See ilmneb täie jõuga pärast sõda. Sõja lõppemisega väheneb tootmine sõja vajadusteks ja veel teravamini tuleb ilmsiks erinevus kapitalistlike maade tootmisjõudude arenemise taseme ja nende kasutamise taseme vahel rahuajal. Üleminekuga rahuajale langeb kapitalistlikes maades tootmine, suletakse ettevõtteid, kasvab tööpuudus.

Kõige näitlikumat pilti pakuvad selles suhtes praegu Ameerika Ühendriigid. Tööstustoodang väheneb USA-s mullu 1943. aastaga võrreldes rohkem kui ühe kolmandiku võrra, kuna töötute arv ületas ametlike andmete järgi 3 miljonit. Hiljuti ütles USA Tootmisametiühingute Kongressi esimees Murray, et kui USA tööstustoodang langeb lähimal ajal 1940. a. tasemeni, nagu seda ennustatakse, siis on maal umbes 19 miljonit töötut.

Kapitalistlik maailm seisab praegu läheneva uue majanduskriisi ees. Välismaa, eriti Ameerika ajakirjandus on tulvil süngeid avaldusi uue kriisi vältimatuse ja läheduse kohta.

Ameerika äriringkondade häälekandja „Wall Street Journal" on sunnitud tunnistama, et „1947. aasta toob tõenäoliselt kaunis halbu uudiseid". Ameerika ajakiri „United States News" kirjutab: „Peagu kõik jagavad arvamust, et meil seisab ees uus pööre ärielus, seekord pööre alla." Ajakiri „Fortune" kirjutab, et lähenev kriis osutub tõeliseks „majanduslikuks maavärisemiseks".

Praegu kasutavad kapitalistlike monopolide juhid majanduslikke raskusi, tööpuuduse kasvu, kriisi lähenemist uueks pealetungiks töölisklassi elatustasemele ja demokraatlikele õigustele. Tohutut kasu lõigates veeretavad monopolistid kõik rahuaegseile rööbastele ülemineku raskused rahvahulkade õlgadele. Ameerika tööliste reaalne töötasu on tublisti vähenenud. Kasvab streigiliikumine. Möödunud aastal oli USA-s 3200 streiki, millest võttis osa 7 miljonit inimest.

Anarhia tootmises, kriisid ja tööpuudus on kapitalistlikus ühiskonnas vältimatud.

Nõukogude maal ei ole ega saa olla kriise. Sotsialistlik majandussüsteem ei tunne vastuolu tootmise iseloomu ja tootmise saaduste omandusvormi vahel. Nõukogude maal vastavad tootmissuhted täielikult tootmisjõudude seisundile.

Nõukogude riigi majandusliku aluseks on sotsialistlik majandussüsteem ja tootmisvahendite sotsialistlik omandus. Sotsialistliku tootmissüsteemi otsustavaid paremusi on selle plaanipärasus. Sotsialistliku majandussüsteemi paremuste tõttu ei ole meie rahval karta kriiside, tööpuuduse ega majanduslike vapustuste ohtu. Kriisideta areng tõendab kujukalt sotsialismi üleolekut kapitalismist.

Kapitalistlikes maades on üleminek sõjalt rahule seotud turu järsu kitsenemise, tootmise languse, ettevõtete sulgemise ja tööpuuduse kasvuga.

Nõukogude maa ei tunne sääraseid nähtusi. Meie maal on sõjajärgse ehitustöö raskused seotud kõigepealt sõjas tekitatud tohutute purustustega. Meie raskused on ajutised, mööduvad. Nad erinevad põhjalikult kapitalistlike maade raskustest, mis väljendavad kapitalismi orgaanilisi pahesid.

Sõda tekitas NSV Liidu rahvastele palju raskusi, mida süvendas põuast põhjustatud ikaldus meie maa reas tähtsais teraviljaoblasteis. Bolševike partei teeb kõik selleks, et need raskused, mis oma iseloomult on mööduvad, võidetaks kõige lühema ajaga.

Neljas stalinlik viisaastak avab nõukogude rahva ees uued suurejoonelised perspektiivid. Suure vaimustusega võitleb nõukogude rahvas rahuliku töö rindel oma suure kodumaa uue õitsengu eest ja sammub kindlalt kommunismi täieliku võidu poole meie maal.

S. Derbin

Enneolematud õppimis- ja arenemisvõimalused nõukogude noorsoole

Üleliiduline Riiklik Kinoinstituut ootab õpilasi Eesti NSV keskkoolilõpetajate hulgast

1946. aastal rajati Tallinna Teatriinstituudi juures kinonäitlejate osakond. Sellega on loodud alus meie Nõukogude Eesti noore kinematograafia varustamiseks kvalifitseeritud kinonäitlejate kaadriga. Lisaks neile, kinonäitlejaile vajab aga meie kinematograafia veel dramaturge (stsenariste), režissööre, filmioperaatoreid, kunstnikke, kinoarvustajaid, redaktoreid, ökonomiste jt. Nende alade vajaliku kaadri ettevalmistust teostab Üleliiduline Riiklik Kinoinstituut, kus on avatud kuus teaduskonda ja majandusosakond kokku 18 teadusliku kateedriga.

Instituudi õppejõududeks on Nõukogude kinematograafia suuremad spetsialistid: teaduse ja tehnika teeneline tegelane professor E. M. Goldovski, Stalini preemia laureaat, teeneline kunstitegelane prof. S. M. Eisenstein, Stalini preemia laureaat prof. S. Jutkevitš, Stalini preemia laureaat, teeneline kunstitegelane prof. S. Gerassimov jt. Instituudi kasutada on suured, hästisisustatud laboratooriumid ja teaduslikud tehnikakabinetid, instituudi raamatukogus on rohkem kui 50 000 kinoalast teost, üle 2500 nõukogude ja välismaise kunstilise filmikoopia.

Kinematograafia on nooremaid, kuid ühtlasi huvitavamaid kunstialasid, mis omab suuri arenemisperspektiive meie vabariigis.

Eesti NSV Kinematograafiaministeeriumi juures on organiseeritud kõigile kinoinstituuti astuda soovijaile konsultatsioon, kus vastatakse kõigile neid huvitavaile küsimustele. Peatselt saabub Tallinna kvalifitseeritud õppejõude Üleliidulisest Riiklikust Kinoinstituudist abiturientide eelvalikuks. Need mõlemad üritused aitavad võimaldada meie hiljutistele keskkoolilõpetajaile põhjaliku selgituse andmist kohapeal ja teostada andekamate, filmitööks sobivate noorte valikut.

Mitte üheski kapitalistlikus riigis pole kõrgemat õppeasutist, kus valmistataks ette kinematograafiaalaseid loovtöölisi. Üleliiduline Riiklik Kinoinstituut on maailmas ainulaadne, on ainus kõrgeim kinematograafiaõppeasutis.

Eesti noorsugu evib initsiatiivi, huviküllust, ta haarab kinni suure entusiasmiga kõigist üritustest, mis taotlevad meie sotsialistliku kodumaa teaduse, tehnika, kultuuri ja kunsti edaspidist õitsengut. Üleliiduline Riiklik Kinoinstituut ootab ka käesoleval aastal oma perre Eesti NSV-st sadu tütarlapsi ja noormehi, kes soovivad saada eesti kinematograafia pioneerideks.

V. Siirvee

Ilmar Linnat kaitses diplomitööd Tartu Riiklikus Kunstiinstituudis

Tartu Riiklik Kunstiinstituut organiseeriti endise kõrgema kunstikooli „Pallase" pärandist 1944. a. sügisel. Järk-järguliselt kujunesid välja ning tulid rakendamisele nõukogude instituudi struktuur ja süsteem. Eelmisel õppeaastal laskis kunstiinstituut välja ülemineku korras fakulteedi ulatuses instituudi kursuse lõpetanuid, kes aga ei saanud diplomit taotleda üldhariduslike lünkade tõttu. Tänavu kaitses esimesena oma diplomitööd kompositsiooniateljee üliõpilane Ilmar Linnat.

Ilmar Linnat on sündinud Tallinnas a. 1914 töölisperekonnas. 1934. a. lõpetas ta Tartu Õpetajate Seminari ja asus 1935. a. „Pallasesse" õppima. Kodanliku ajastu raskete õppimistingimuste tõttu on tal tulnud suviti töötada vabrikuis ja kunstiõping ajutiselt katkestada ja asuda kooliõpetaja kohale maale. Nüüd nõukogude kunstiinstituudis ilmutas Linnat head edasijõudmist. 1946. a. algul kinnitatakse tema diplomitöö teema „Taluõu", sama aasta oktoobris saab ta kunstiinstituudis õppejõu ülesanded.

Juuli algusel käesoleval aastal kaitses I. Linnat oma diplomitööd riikliku komisjoni ees avalikul koosolekul.

Riiklikust komisjonist olid kohal komisjoni esimees Tallinna Riikliku Tarbekunstiinstituudi direktor prof. Adamson-Eric, EN Kunstnike Liidu esimees Priidu Aavik, Tartu Riikliku Kunstiinstituudi direktor prof. A. Starkopf, graafikafakulteedi dekaan prof. A. Vabbe, maalifakulteedi dekaan dotsent A. Vardi ja maalikateedri juhataja dotsent J. Võerahansu. Koosolekust võtsid samuti osa Üleliidulise Kunstidekomitee Balti komisjoni liikmed Moskvast sm-d prof. M. Manizer, Gritšenko, G. Šegal ja M. Rodionov, kes viibisid Tartus suure oktoobrinäituse tööde valiku asjus.

I. Linnati diplomitöö, õlimaal formaadis 1,95 x 1,14, kujutab vana talu õue hommikul tööleasuvate inimestega. Autoril on eeskujuks olnud talu Põhja-Eestist. Kavandid, skitsid, eskiisid, kartongijoonistus moodustavad töö materjalidena umbes 40 üksust.

Sm. Linnat iseloomustab kaitsmisprotseduuris oma töö käiku ja mõtestamist. 1946. a. algul teema saanud, on ta suvel kogunud materjale ja talvel töötanud ateljees. Tal on tööst mitu varianti, kuid arvestades konsultatsioone on jäädud antud töö kui sobivaima lahenduse juurde. Maalis on ta taotlenud edasi anda eesti vana talu iseloomu ja olemust.

Komisjoni sõnavõttudes kajastub diplomitöö meetodi ja taseme tunnustus. Linnati ateljeeõpetaja sm. Vardi, sm-d Starkopf, Vabbe ja Võerahansu hindavad diplomitaotleja tõsist töössesuhtumist ja väljapaistvaid võimeid eriti kavandmaterjalides.

Diplomitöö kohta võtavad sõna ka Balti komisjoni liikmed sm-d Šegal ja Manizer. Sm. Šegal tunnustab tööd, kuid märgib puudustena figuuride mitteküllaldast usutavust. Sm. Manizer juhib tähelepanu vastuolule alapealkirja ja mulje vahel, sest mulje maalist on figuuride asetuse ja suuna järgi pigem töölt tulek kui tööle minek. Diplomitaotleja lüngaks osutub tema vähene huvi personaalse inimese, inimilme vastu. Puudustest hoolimata leiavad kõnelejad, et on tegemist lubava noore kunstnikuga, kellega eesti kunstnikkond rikastub.

Sm. Aavik rõhutab oma sõnavõtus instituudi kasvu. Et käesolev diplomeeritud lõpetaja on eesti nõukogude kunstiinstituutidest esimene, siis näitab ta rakendatud süsteemi ja kogemuste saavutust.

Ka komisjoni esimees sm. Adamson-Eric tunnistab diplomitöö kordaläinuks, aga hoiatab, et üldise tunnustuse kerget kujunemist ei maksa seada eeskujuks tulevastel kaitsmistel. Kolme nõukoguliku õppeaastaga saavutatud tase kõneleb diplomitaotleja ja õpetajaskonna tublist tööst. Sm. Adamson-Eric seab käesoleva diplomitöö taseme miinimum-mõõdupuuks kunstiinstituudi lõpetajaile.

Riikliku komisjoni kinnise istungi otsuseks on võtta Ilmar Linnati diplomitöö vastu hinnanguga „hea". Üliõpilaskonnast astub kunstnikkonna ridadesse noor kunstnik, kes on esimene eesti nõukogude kunstiinstituudis diplomeeritud maalikunstnik.

A. Keer

Narva Linna Täitevkomitee peab rohkem tegelema ehitustööga

Narva saabunud reisija tähelepanu köidab piki tänavat Kreenholmi poole sammumisel vasakul varemete vahel tellinguis olev mitmekorruseline hoone.

„Mida te siia ehitate?" päris ta uudishimulikult vastutulevalt narvalaselt.

„Sinna tuleb meie linna täitevkomitee uus maja," kõlab vastus. Küsija jääb uudistavalt ehitust silmitsedes peatuma.

„Aga kus on siis töölised?" imestub ta.

„Neid pole siin juba mitu kuud näha olnud," vastab küsitav ja lööb lootusetult käega. „Meie, narvalased, hakkame niisuguste asjadega juba harjuma... Näete, seal lähedal on ka uus parteikomitee hoone samuti pooleli."

Linna täitevkomitee hoone peaks plaanikohaselt valmima käesoleva aasta lõpuks, seni pole suurem osa hoonest aga veel katuse aligi ja kahe aasta jooksul on ehitustöödest teostatud ainult üks kolmandik. Riikliku Kreenholmi Manufaktuuri töölised aga ootavad pikisilmi, et täitevkomitee vabastaks nende suure, mitmekorruselise tööliselamu, täitevkomitee praeguse asukoha. Täitevkomitee uue hoone ehitustööd ei nihku suvisel ehitustööde kõrghooajal aga sammugi edasi ja praeguse venimise juures võib kesta veel mitu aastat, enne kui täitevkomitee saab tööliste elamu vabaks anda.

Samasugune paigaltammumine ehitustööhooajal iseloomustab olukorda Narva ehitusrindel mitmel pool mujalgi. Ehitustööde tempo ei vasta kiiresti kasvava tööliskonna nõudeile elamispinnale, vaid jääb sellest kaugele maha. Ehitustöö ülelinnaline juhtimine, sellesse süsteemi loomine, kontrolli ja järelevalve teostamine on linna täitevkomitee otseseks ja vastutusrikkaks ülesandeks, sest sõjatules põhjalikult purunenud Narva peab juba käesoleva viisaastaku lõpuks kujunema üheks meie vabariigi tähtsamaks tööstuskeskuseks. EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsus näeb ette rea konkreetseid ülesandeid Narva kiireks taastamiseks, vastab täielikult töötajate vajadustele ja kohustab Narva ehitus-, nõukogude ja parteiorganisatsioone, eriti aga Narva Linna Täitevkomiteed andma juba käesoleval aastal 14 700 m² elamispinda ekspluateerimisele.

Linna täitevkomitee andmeil anti töötajate käsutusse käesoleva aasta esimesel poolel aga ainult 1241 ruutmeetrit elamispinda. Sellest taastasid linna täitevkomitee kommunaalosakonna ehitus-taastamistööde kontor 1011 ruutmeetrit, raudtee ehitusorganisatsioon 56 ruutmeetrit ja individuaalehitajad 174 ruutmeetrit.

Linna suurim ehitusorganisatsioon aga — trust „Kreenholmi-ehitus" (dir. Nesterov) — täitis plaanist ainult 16,8% ega andnud üle ühtki maja. „Kreenholmi-ehituse" poolt teostatud ehitustööd elamuis nr. 8 ja 43 on äärmiselt madalakvaliteedilised, nii et komisjon keeldus neid vastu võtmast. Olude sunnil elavad töölised neis siiski.

Milles seisab siis trusti „Kreenholmi-ehitus" halva töö peamine põhjus? Trusti varustatakse materjalidega ja finantseeritakse korralikult, tema käsutada on autobaas 42 korras masinaga, trustil on ka küllaldaselt tööjõudu. Nõrkus peitub siin juhtkonnas, kes pole suutnud luua kindlat töödistsipliini ja komplekteerida vastaval arvul tehniist kaadrit (insenere, kümnikke jne.). Iga 200—300 töölise kohta tuleb ainult üks tehniline jõud. Trusti juhtkonna vastutustundetu töössesuhtumise kujukaks näiteks on fakt, et möödunud hooajal suudeti ettenähtud 13 000 tihumeetrist metsamaterjalist omal jõul üles töötada ainult 1000 tihumeetrit.

Neil päevil toimunud Narva ülelinnalisel stahhaanovlaste nõupidamisel teatasid Riikliku Kreenholmi Manufaktuuri töötajad, et nad täitsid käitise poole aasta plaani juba 9. juuniks ja kohustusid töötama veelgi paremini. Sealjuures on paljude tööliste elamistingimused väga halvad. Stahhaanovlane Kalešnikova töötab vabrikus juba üle kahe aasta, kuid on sunnitud elama ebarahuldavais tingimustes.

„Kui töölised töötavad hästi, on neil õigus nõuda ka korralikke elamistingimusi," ütles Riikliku Kreenholmi Manufaktuuri peainsener Semjonov. Nõuti sõnavõtte enitajailt, kes aga koosolekule ei tulnud. Rääkida polnud halvasti areneva ehitustegevuse kohta midagi ka Narva Linna Täitevkomitee esimehel Kuusel, kes istus nõupidamisel presiidiumis, kuigi teda pidanuks kindlasti puudutama tööliste õigustatud pahameel.

Sm. Kuusel polnud nõupidamisel ehitustegevuse kohta midagi öelda, sest nii tema kui ka kogu Narva Linna Täitevkomitee on seni seisnud ehitustegevusest eemal. Üks ehitustöö venimise tõsiseid põhjusi ongi see, et täitevkomitee juhid Kuusk ja Krutikov tegelesid seni ainult neile otseselt alluva kommunaalosakonna ehitus-remonttööde kontoriga, kes poolaastaplaani täitis, ega seganud end trusti „Kreenholmi-ehitus", raudtee ehitusorganisatsioonide jt. tegevusse, kes peavad taastama lõviosa Narva elamispinnast.

Narva Linna Täitevkomitee pole oma istungil kordagi arutanud trusti „Kreenholmi-ehitus" tööd. Ehitustrusti endist juhatajat Traberit ei kutsutud tema ametisoleku ajal kordagi täitevkomiteesse aru andma. Ja kui Traber hiljuti halva töö pärast kohalt vallandati, polnud see täitevkomitee teene. Samale kohale asunud uue juhataja sm. Nesterovi puhul ei tohi täitevkomitee vana viga korrata. Sm. Nesterovil on eeldusi trusti „Kreenholmi-ehitus" töö hoogustamiseks, täitevkomitee peab siin igakülgselt nõu ja jõuga kaasa aitama.

Sm. Kuuse osa ehitustegevuse kontrollimises ja abistamises ei seisa mitte ainult osavõtus linna parteikomitee büroo istungitest, kus arutatakse ehitusküsimusi. Tema otseseks ülesandeks on kogu täitevkomitee suurearvulise aparaadi ja laialdase nõukogude aktiivi mobiliseerimine ehitusplaanide täitmisele kaasaaitamiseks. EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsuse põhjal on täitevkomitee kohustatud osutama tema territooriumil asuvaile ehitusorganisatsioonidele igakülgset abi ja kontrollima nende tööd. Sm. Kuusk räägib, et täitevkomitee juures töötab 11 alalist komisjoni rohkem kui saja aktivistiga. Täitevkomitee pole neile aga teinud ülesandeks uurida olukorda ehitustel. Miks ei kasutata töötajaist koosneva aktiivi suurt jõudu ehitusorganisatsioonide töö sisuliste puuduste avastamiseks?

Linna täitevkomitee pole seni selgitanud kitsaid kohti ehitustööde käigus õigel ajal, mistõttu trusti „Kreenholmi-ehitus" töö on nõrga juhtimise tõttu läinud isevoolu teed. Kindlasti oleks terve rida organisatsioonilisi ja tehnilisi puudusi õigel ajal kõrvaldatud, kui täitevkomitee oleks kasutanud aktivistide abi. Töölised-aktivistid oleksid juba ehitustööde käigus nõudnud ahjude, põrandate, lagede, akna- ja ukseraamide korralikku töötlemist. Lohakalt tehtud töö aga valmistas hiljem elanikele palju tüli ja majad tuli paari kuu pärast ümber ehitada (valminud majad nr. 8 ja 43).

Otse täitevkomitee silme all ignoreerib „Kreenholmi-ehitus" EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsust, mis kohustab teda viivitamatult alustama sanitaartehniliste tarbeesemete (valamute, klosetikausside jm.) valmistamist, kohaliku tellisetehase ja katusekividetööstuse taastamist. Nende materjalide taga takerdub nii mitmegi objekti valmisehitamine. Põhjus, miks ka teised ehitusorganisatsioonid ei rakenda tööle abikäitisi, sõltub sellest, et nad nokitsevad pisitasa ja süsteemitult, nende töös puudub plaanikindlus, linna täitevkomitee aga lepib tähtaegade möödalaskmisega kui paratamatusega.

Narva Linna Täitevkomitee (sm-d Kuusk ja Krutikov) peab aru saama, et esimese poolaasta ebaõnnestumine tekitab tõsist kartust, kas linna territooriumil ehitavad organisatsioonid tulevad teisel poolaastal toime oma ülesannetega EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsuseis märgitud ulatuses ja tähtaegadel. Riiklik Kreenholmi Manufaktuur võtab juba käesoleval aastal juurde 2000 töölist, kes vajavad elamispinda. Töötava rahva ja kiiresti taastuva tööstuse huvid ei luba, et ehitusorganisatsioonid oma halva tööga pidurdaksid uute tööliste värbamist ja majutamist, mistõttu rahval jääks saamata tuhandeid meetreid väärtuslikku riiet. Algaval poolaastal peab Narva Linna Täitevkomitee mitmekordistama valvsust, et ehitusorganisatsioonide, eriti aga trusti „Kreenholmi-ehitus" töös ei korduks senised vead. Täitevkomitee istungil tuleb kuulata ehitusorganisatsioonide aruandeid ja töötajate kaasabil kontrollida iga päev ehitustööde tegelikku käiku. Siis kõrvaldatakse kõik takistused õigel ajal ja töötajad võivad kindlad olla, et vastavalt varemeist taastuva Riikliku Kreenholmi Manufaktuuri kiirele arengule kindlustatakse vajaliku elamispinnaga ka üha suurenev tööliskond.

E. Saar
K. Toom

Viljandimaa valmistub kehakultuurlaste päevaks

Kogu Viljandimaa sportlaskond teeb praegu ettevalmistusi Eesti NSV 7. aastapäeva ja üleliidulise kehakultuurlaste päeva tähistamiseks. Kuigi sel puhul Tallinna lähevad rohkem kui 60 sportlast, neist üle 20 sportlase traditsiooniks kujunenud teatejooksust osavõtjana, 40 sõidavad noorte spartakiaadile, toimub samal ajal Viljandis suurejooneline pidupäevade tähistamine.

Kehakultuurlaste päeva puhul suunduvad Tallinna parimad noorsportlased. Noorte spartakiaadist osavõtjad on enamikus koolinoored. Paljud neist on juba jõudnud tunnustatud saavutusteni, nagu Rita Karu, kes on NSV Liidu rekordi omanik noorte odaheites, Aino Leet — eelmise aasta ENSV noortemeister kõrgushüppes, Ants Kauts — ENSV noortemeister 110 ja 200 m tõkkejooksus jt. Spartakiaadile sõitjate lõplik koosseis selgub täna.

Teatejooksumeeskonna liikmeist on pooled pärit maalt, valdadest. Enamik neist on spordiseltsi „Jõud" liikmed. Neist on nimekamad Võrtsjärve kalur Aleksander Külm — ümber Viljandi järve jooksu kolmekordne võitja ja ENSV 1946. a. jooksukrossi meister, väikekohapidaja Johannes Lään — 1947. a. jooksukrossi meister 5000 m, Otto Johanson, Juho Heinmäe jt. Teatejooksust osavõtjad on varustatud traditsioonilise ühtlase valge dressiga.

Kehakultuurlaste päeva teeb Viljandis eriti pidulikuks maakondliku laulupeo korraldamine, mis puhul juba 19. juuli õhtul toimub Lossimägedes üleliidulise kehakultuurlaste päeva tähistamiseks pidulik istung koos kunstilise isetegevusega. 20. juuli hommikul toimub sportlaste kogunemiskohas sportlaskonna miiting sõnavõttudega sportlastelt ja maakonna partei- ning nõukogude organite juhtidelt, millele järgneb dressidesse riietunud sportlaste demonstratsioonrongkäik läbi linna staadionile. Sportliku massiüritusena korraldatakse lahtised võistlused VTK normide täitmiseks ning käitistevaheline korvpalliturniir. Tennisistid esinevad demonstratsioonvõistlustega ning mootorsportlased korraldavad võistlussõidu. Õhtuses osas toimub ülemaakondlik laulupidu koos vabaõhuetendusega.

Spordiliikumine Viljandimaal suureneb järjest. Sport on muutumas tõeliseks massiürituseks.

Rahvusvaheline ringvaade

Välismaa ajalehed on elevuses 12. juulil Pariisis toimuva nõupidamise puhul, mille kutsuvad kokku Inglismaa ja Prantsusmaa. Mis nõupidamine see on? Keda ta esindab? Mis otstarbeks ta kokku kutsutakse?

Selleks et saada vastust neile küsimustele, tuleb veidi tagasi pöörduda NSVL, Prantsuse ja Inglise välisministri Pariisi nõupidamise juurde.

Teatavasti esitati „Marshalli plaan" avalikule arvamusele kui Ameerika Ühendriikide valmisoleku avaldus osutada Euroopale majanduslikku abi teatud kooskõlas Ühendriikide eneste huvidega. Võiks näida, et kolme ministri Pariisi nõupidamise ees seisis ennekõike ülesanne välja selgitada, milline on selle abi reaalne ulatus krediidi näol, mida Ameerika Ühendriigid olevat valmis andma. Teiste sõnadega, kõne all oli vajadus kindlaks määrata „Marshalli plaani" konkreetne sisu ning selle alusel ja kooskõlas saadud andmetega kindlaks määrata üksikute Euroopa maade vajadused, koguda kokku nende avaldused ja välja töötada koondprogramm.

Kuid Pariisi nõupidamisel selgus, et tema organiseerijail on oma „loogika" samuti nagu omad plaanidki, mis ei ühti Euroopa majanduse tõelise taastamise ülesannetega.

Inglismaa ja Prantsusmaa ei toetanud Nõukogude ettepanekut välja selgitada, mida kujutab enesest „Marshalli plaan".

Teatamata midagi Marshalli plaani sisust, andis Bevin selgesti mõista, et selle plaani teostamiseks tuleb välja töötada Ühendriikidele vastuvõetav „Euroopa majandusliku koostöö" programm.

Ameerika ja Euroopa „koostöö" vorm näeb kokkuvõttes välja järgmiselt: Ameerika ei avalda oma plaane, ta võib teha, mis ta tahab. Euroopa aga peab kooskõlas dollari soovidega ja diktaadiga välja töötama oma plaanid, millejärel nad kinnitatakse. Teiste sõnadega, esialgseks Ameerika Ühendriikide osavõtu tingimuseks „Euroopa koostööst" on Euroopa maade tingimusteta alistumine Wall-Streeti tahtele.

See on ainult asja üks külg. Inglismaa ja Prantsumaa poolt Pariisi nõupidamisel esitatud ettepanekud näitasid, et Ameerika hoolduse „kõrgemale astmele" järgneb teine aste — Inglise-Prantsuse hooldus Euroopa üle.

*

Milles seisnesid ja seisnevad Inglise-Prantsuse ettepanekud? Selles, et kogu Euroopa jaoks töötatakse välja ühine majandusprogramm, mis määrab kindlaks üksikute Euroopa riikide rahvamajanduse tähtsamate harude taseme ja arenemissuuna. Selle programmi täitmist jälgib eriti loodav organisatsioon („Juhtiv komitee" Briti projekti järgi, „Koostöö komitee" Prantsuse projekti järgi), kes tegelikult muutub Euroopa peremeheks Inglismaa ja Prantsusmaa juhtimisel. See tähendab, et kui näiteks Inglismaa ja Prantsusmaa arvavad, et tuleb toota rohkem sütt, siis kirjutatakse, ütleme, Poolale ette söetoodangu suurendamine kas või oma teiste tööstusharude kahjuks ja vastuolus nende plaanidega, mis Poola on välja töötanud vastavalt oma vajadustele.

Ei ole raske näha, et jutt on Euroopa maade suveräänsuse otsesest rikkumisest, kallaletungist nende riikide rahvusliku majanduse sõltumatusele ja nende riikide täielikust allutamisest Inglise-Prantsuse diktaadile. Nõukogude delegatsiooni juht Pariisi nõupidamisel V. M. Molotov näitas nende Inglise-Prantsuse plaanide tõelist sisu, märkides, et Ameerika majandusliku abi küsimus „oli põhjuseks, et Briti ja Prantsuse valitsus taotlesid nüüd uue organisatsiooni loomist, kes seisab Euroopa maade üle ja kes segab end vahele Euroopa maade siseasjadesse kuni nende maade tähtsamate tööstusharude selle või teise arenemissuuna kindlaksmääramiseni".

Ei saa märkimata jätta veel üht asjaolu. Ei garanteeri ju isegi Inglise-Prantsuse plaani vastuvõtmine „Ameerika abi", sest Ühendriigid ruttasid teatama, et nad jätavad endale õiguse sõlmida kahepoolseid kokkuleppeid Euroopa maadega, s. o. jätavad endale valiku teostamise õiguse. Kuidas Ühendriigid „valivad", selles oli kerge veenduda Kreeka ja Türgi eeskujul.

Endastmõistetavalt ei saanud Nõukogude Liit vastu võtta Inglise-Prantsuse plaani. Seepärast ei saavutatud kolme ministri Pariisi nõupidamisel kokkulepet.

*

Nüüd on juba ilmne, et Inglismaal ja Prantsusmaal olid oma plaanid, kus oli arvestatud kolme ministri nõupidamise nurjumise vältimatust. Sellest, et see nii on, annab tunnistust asjaolu, et samade plaanide arutamiseks kutsuti Pariisi 12. juuliks kiiresti kokku uus nõupidamine, millele kutsuti 22 riiki.

V. M. Molotov märkis oma avalduses Pariisis, et ei saa tõsiselt kõnelda Euroopa taastamisest Ameerika abi alusel. Esiteks, kui seda abi antaksegi, on selle ulatus väga piiratud, teiseks on selge, et Euroopa taastamise asi — see on esmajoones Euroopa maade eneste ja nende majanduse ressursside asi. Samuti ei saaks tõsiselt rääkida Euroopa majanduslikust taastamisest ilma tähtsamate Euroopa maade osavõtuta, kellel on esmajärguline tähtsus Euroopa majandusele. Sündmuste käik aga näitab, et 12. juuliks Pariisis kokkukutsutav nõupidamine ei esinda hoopiski Euroopat. Juba on teada, et Jugoslaavia, Rumeenia, Soome, Ungari, Bulgaaria, Tšehhoslovakkia, Poola ja Albaania lükkasid tagasi kutse osa võtta Pariisi nõupidamisest. Sellest nõupidamisest ei võta muidugi osa ka NSV Liit. See tähendab, et suurem osa Euroopast ei ole esindatud Pariisi nõupidamisel.

Väga huvitav on ka see, et Euroopa majanduse „planeerimisega" ei hakka tegelema mitte need, kellel on kogemusi sellises planeerimises, vaid need, kes ei ole osutunud võimeliseks planeerima majandust isegi oma maa raames. Me näeme seda muuseas Inglismaa eeskujul, kes lämbub dollarinälja pihtide vahel, või Prantsusmaa eeskujul, kelle majandus veereb katastroofi poole.

Asi just selles seisnebki, et väljakuulutatud „majanduslik koostöö" ei ole rohkem kui kate, mille taha varjatakse teatud poliitilisi plaane. Nendest plaanidest hoovab versta kauguselt tuntud „läänebloki" projektide lehka. Sellega seoses ei saa märkimata jätta tasapisi toimuvat ühepoolset tegevust Saksamaa suhtes.

Pariisi nõupidamise kokkukutsumisega seotud Inglise ja Prantsuse tegevuse aluseks olevate plaanide poliitiline iseloom on täiesti selge. Ei ole seepärast juhuslikud nii arvukad klauslid isegi nende riikide poolt, kes võtavad vastu kutse sellest nõupidamisest osa võtta. Selles suhtes on iseloomulik Šveitsi valitsuse noot, kes teeb oma osavõtu sõltuvaks klauslist, et ta ei võta endale mingisuguseid kohustusi, mis ei sobi tema traditsioonilise neutraliteedi statuudiga. Piisab juba sellest klauslist, et aru saada, et Šveits kardab nõupidamise võimalikke poliitilisi tagajärgi. Kui jutt oleks tõesti majanduslikust koostööst, et oleks sellist klauslit vaja. Šveits jätab endale ka õiguse sõlmida kaubanduslikke kokkuleppeid nende riikidega, kes ei võta nõupidamisest osa. On selge, et ta kardab võimalikke katseid sundida temale peale selliseid kohustusi, mis piiraksid tema majanduslikke ja poliitilisi sidemeid Euroopa maadega.

Kui tõmmata loogiline arenemisjoon „Marshalli plaanist" Inglise-Prantsuse plaanideni, siis ei saa lahti muljest, et kõigil nendel projektidel lasub Dallasi tuntud plaani vari, mis näeb ette Euroopa jaotamist kaheks leeriks ja „läänebloki" loomist Ameerika Ühendriikide egiidi all. Ameerika imperialism loodab korrata Dawesi plaani tuntud ideed, plaani, mis sündis pärast 1914.—1919. a. sõda ja mille eesmärgiks oli dollari abil kindlustada Ameerika Ühendriikidele ülemvõimu Lääne-Euroopa üle. Inglise ja Prantsuse diplomaatia teostab seda plaani teenistusvalmilt, lootes säilitada endale Wall-Streeti tähtsamate Euroopa sellide osa.

Kuid ajaloo kogemused ütlevad, et Euroopa daweseerimise plaanidel ei olnud minevikus edu. Nad on määratud nurjumisele ka nüüd. Inglise-Prantsuse plaanid toovad kaasa uusi rahvusvahelisi raskusi, mis lõppude lõpuks pöörduvad nende algatajate vastu.

J. Viktorov

Bibliograafia

„KAKS PEREKONDA"

R. Roht. Romaan. RK „Ilukirjandus ja Kunst" Tallinn 1947. 371 lk. Hind 15 rbl.

Kõige mahajäänumaks žanriks meie kirjanduses pärast maa vabastamist okupantidest on romaan. See mahajäävus ei avaldu mitte ainult kvantiteedis — on ilmunud ainult kolm romaani — vaid ennekõike kvaliteedis. Pärast ÜK(b)P Keskkomitee ajaloolist otsust ajakirjade „Zvezda" ja „Leningrad" kohta, sm. Ždanovi kõnet, sm. Karotamme põhjalikku sõnavõttu kirjandusküsimuste kohta ajakirjanduses ja pärast EN kirjanike I kongressi, kus kriitiliselt vaadeldi meie kirjanduse senised saavutusi, õpiti vigadest ja püstitati kindlad teetähised, mis teevad võimatuks hälbimise pimedasse perspektiivita ja eesmärgita padrikusse, pärast kõike seda ootas meie lugeja põhjendatult, et ei kordu „Jüri Pügala" ja „Pekside raamatu" vead, ta ootas häid raamatuid, kunstiküpsi, ideoloogiliselt kõrgel tasemel seisvaid teoseid, erutavaid, innustavaid ja vaimustavaid romaane. Me vajame niisuguseid teoseid, mis rahuldaksid meie töötajate kasvanud kultuurinõudeid, mis aitaksid orienteeruda elusündmuste rägastikus, näitaksid edasiviivaid tendentse, mis kujutaksid meie tegelikkust mitte fotograafi ükskõiksusega, külma registreerijana, vaid tuliselt ja vaimustavalt, mobiliseerivalt rünnakule töö- ja ideoloogilisel rindel. Meie kirjanikud on saanud nüüd riigitegelasteks, nende teosed on elu edasiviivad ja kujundavad kunstilised dokumendid, nende ilmumine tähtis sündmus rahva elus. Seda suurem on pettumus, kui satud raamatule milles küll on tahetud juhinduda Nõukogude riigi poliitikast, kuid seda on tehtud algeliselt, suurte vigadega, kus on mindud mööda sotsialistliku realismi meetodist ega ole arvestatud vajalikke kunstinõudeid.

Meie Kirjanike Liit pole ilmselt võtnud täie tõsidusega kirjanike I kongressi resolutsiooni teist punkti, kus räägitakse „ilmumiselolevate teoste „tõsisest läbiarutamisest, tõhusa abi andmisest autoreile" ja „printsipiaalsest ja kriitilisest ning vastutustundelisest suhtumisest loomingulisse töösse", sest kuidas muidu oleks võinud trükist ilmuda seesugune raamat nagu romaan „Kaks perekonda".

Kirjanik on võtnud oma romaani aineks popsi ja jõuka taluperemehe vahekordade läbivalgustamise, seega klassivõitluse teema maal. Ajaliselt haarab teos kodanliku võimu viimseid päevi, nõukogude võimu esimest aastat, saksa okupatsiooni Eestis ja nõukogude korra taaskehtestamist pärast okupantide minemakihutamist, seega kõige sündmuste raskemat perioodi meie rahva ajaloos, ajajärku suurte sotsiaalsete murrangutega ja kogu rahva teadvuse ümberkujunemise ja kasvuga. Kirjanik Roht on selle gigantse aja kujutamisele asunud julgusega, mis väärib austust.

Võtame kõigepealt vaatluse alla okupatsiooniaja kujutamise romaanis. Kirjanikul on selleks olnud küllalt konkreetset materjali. Ta ise viibis okupeeritud Eestis, omades seega vahenditult isiklikke muljeid sellest süngest ajast, kus maal lasus surma vari. Igas külas leidub rohkesti peresid, kus puudub üks või teine perekonna liige, kes langes pruuni katku ohvriks. Need elavad dokumendid võivad jutustada tõetruult ja võltsimata, mis nägu oli aariakultuur, selle kandjad ja nende sabarakud. On vaja sisse elada sellesse hirmu- ja õudusatmosfääri, et saada tegutsemiskindlust ja luua teos, mis suure kunstilise jõuga naelutab ajaloo häbiposti XX sajandi inimsööjad hoiatuseks ja jälestuseks praegu elavaile ja tulevastele põlvedele. Kuid okupatsiooniaeg ei olnud mitte ainult otsatute alanduste, vägivalla ja surve aeg. See oli ka sangarlik aeg, aeg, millal lõi lõkkele püha viha saksa orjastajate vastu rahva paremais poegades ja tütardes, kes süütasid kättemaksu- ja tasuleegid. Neid rahvatasujaid, partisane, võib kohata iga päev meie hulgas. Nad võivad kirjanikule anda väärtuslikku materjali, niisugust materjali, mis kunstilisel ümbertöötamisel meid vaimustaks ja täidaks uhkusega. EN Kirjanike Liidu esimees J. Semper rõhutas oma kongressil peetud kõnes, et „on täiesti lubamatu võtta oma jutustuse tegevusajaks okupatsiooniaastad ja seejuures üldse mitte näha okupante ning nende käsilasi ja nende roimi" „Kahes perekonnas" on okupante, nende käsilasi ja roimi küll nähtud, kuid ka ainult nähtud, mitte kujutatud niisuguse jõuga ja näidatud nii veenvalt, et see mõjuks emotsionaalselt, tekitaks viha ja põlgust.

Kui Juusa talu pops Kaarel Kalmus sakslaste poolt vangistatakse, siis sünnib see üliviisakas toonis: „Kuila mees, sinna olema üks vägga kachtlane issik. Sinna olema bolschevik. Küll me sinnust varsti ligemalt kuulda saama." Ainult leivakoti võtsid sakslased Kaarlilt ära. Vahialune viidi kinni vallamaja lauta, kus ootas juba ees mitukümmend vahistatud uusmaasaajat, popsi ja töölist. Vaikides ootasid need oma saatust. Öösel viidi vangid mahalaskmisele. „Ja kuuldusid hoobid. Keegi rabeles. Keegi karjatas. „Karju, kurat, karju", ähkis jõhker metsistunud hääl. „See sind ei päästa. Marss!"" See on kõik, mis kirjanikul selle põrutava stseeni kohta on öelda. Kõik umbisikuliselt, nii sakslased kui ka nende sabarakud. Me ei näe ühegi mõrvari nägu. Me ei tea, kas hukatavad tundsid omakaitsemehi, kes neid tappa viisid. Kas nad hüüdsid neile needusi, kas nad surid kui mehed.

Ebatavaliselt humaansed on sakslased ja nende sabarakk Juusa talu peremees Jaan Juurup, kes Kaarli surmas on peasüüdlane, popsi mahajäänud perekonna vastu. Vana Juurup käib tapetu leske Salmet ähvardamas. Ta nõuab kahjutasu maareformiga tekitatud kahjude eest. Kui Salme ta puuhaluga toast välja kihutab, siis saadab ta naisele konstaabli kaela, kes kutsub ta vallamajja. Naine ei lähe. Siis ilmuvad kolmandal päeval kaks omakaitsemeest püssidega. Salme hakkab neilegi vastu. Järgneb täiesti ebausutav stseen. „Mehed mängisid piinlikkuses oma püssidega, nad ei saanud endamisi aukartuses tunnustamata jätta: vahva eit! Pärast pikemat sõnaduelli naise ja kahe relvastatud bandiidi vahel mehed tammusid ühelt jalalt teisele ja tegid lõpuks minekut, et minna vallamajja teatama Salme vastuhakust." Läheb veel mitu head päeva, mis aja jooksul Salme jõuab realiseerida oma vallasvara, tappa sea ja lambad, saata hobune ja vanker, põllutööriistad ja lehm kaugemate sugulaste juurde. Ja kuigi Juurup saab Salme päästeabinõudest teada, on tulivihane, leiab peidetud hobuse ja lehmagi üles, ei saa ta neid ometi kätte, sest võõras vallas, „kus teda ei tunta ja ei toetata", on asja „keeruline" ajada. Nagu oleks igal vallal oma õigus ja ülekohtu tegemine kehvikuile ainult Juurupi koduvallas võimalik! Seesugust leebust võis okupatsiooniajal esineda kõige üksikumail erandjuhtumeil, kuidagi ei saa see aga tüüpiliselt kajastada saksa fašistide käitumise ebainimlikkust poliitiliste vastaste suhtes.

Saksa koonduslaagreist on kogu maailmal selge pilt, võiks arvata, et siin kellelgi lahkarvamusi ei teki. Keskaja inkvisitsiooni piinakambrid kahvatuvad gestapo omade ees, nii räägivad inimesed, kes on pääsenud sellest hirmu- ja õuduseriigist, nii kõnelevad Erakorralise Riikliku Komisjoni aruanded. „Kahes perekonnas" leiame aga koonduslaagri peapaheks olevat ruumide kitsikuse, putukad ja toidupuuduse. Ülekuulamisel „mängis peamist rolli hirmutamine, ähvardamine, näägutamine ja irvitamine, kuna ju midagi muud nendel ülekuulamistel teha ei saadudki (?!), sest ülekuulatavail oli väga vähe või polnud üldse midagi tunnistada." Kui lugeda võrdluseks Olena ülekuulamist Vanda Vassilevska „Vikerkaares", kus sakslane tapab ema silme all tema vastsündinud lapse, et nõutavat tunnistust välja pressida, siis tundub pärast seda Rohu lause, et „vangidega ülekuulamisel midagi teha ei saadudki" rohkem kui tõsiolude mittearvestamisena.

Ka klassivõitluse kujutamine pole „Kahes perekonnas" õnnestunud. Kui Stalini preemia laureaadil A. Jakobsonil õnnestus näidata draamas „Võitlus" terava klassivõitluse arenemist ühe perekonna raamides, siis võiks arvata, et opereerides kahe perekonnaga, juba ajalooliselt antagonistlike sotsiaalsete gruppidega — popside ja hallparunitega, peaks küsimus olema palju lihtsam lahendada. Kuid „Kahes perekonnas" muutuvad lihtsad asjad keeruliseks ja selged vahekorrad segaseks.

Suur vene kriitik Dobroljubov kirjutas Turgenevi romaani „Eelõhtul" puhul artikli: „Millal saabub tõeline päev?" Selles artiklis näitas ta, et otsustavaks ühiskonna ümberehitamiseks ei kõlba vabameelse aadli esindajad, kes on veresidemetega seotud feodalismiga. Kui ladvad kipuvad üles, siis juured on selles pinnases kinni, kust nad tahavad lahti tõmmata. „Vene kangelane harilikust haritud ühiskonnast on verega seotud nendega, kelle vastu peab tõusma. Ta on olukorras, kus oleks ühe türgi aga poeg, kes kavatseb Bulgaaria vabastada türklastest. Raske oleks kujutella seesugust nähtust, ent kui see juhtuks, siis, et see noor türklane ei tunduks meile lollina või naljavennana, on vajalik, et ta lahti lööks kõigest türgilikust, kõigest, mis seob teda türklastega — usust, rahvusest, sõpradest ja sugulastest, ka oma elulistest huvidest, ainelisest kasust. See on äärmiselt raske ja seesugune otsustavus nõuab teissugust arengut, kui harilikult osaks saab türgi aga pojale."

Romaanis „Kaks perekonda" on seesugune „türgi aga poeg" Juusa vanem perepoeg Eedi. Tema arengut ja kasvu teissuguseks kui tavalised hallparunite pojad kirjanik meile ei näita. Ta on inetum kui teised perelapsed, „äbarik" ja „labane", ei oma „peeni kalduvusi" ja murrab tööd teha. Oma mõtlemisja teoviisilt on ta erinev Juusa perekonnast ja kogu ümbruskonnastki. Miks, ei tea. Peame uskuma autorit paljast sõnast, rääkigu selle vastu tavalised elukogemused või marksistlik teadus kui palju tahes. Jõukal perepojal pole selle vastu midagi, et pops tema tulevasest talust maad saab. Veelgi enam, ta räägib talust kui meie talust, meie tööviljast, lugedes selle meie sisse ennast ja popsiperet, seega omaks võttes nõukoguliku teesi, et maa kuulugu sellele, kes seda harib, ja mitte juriidilisele omanikule, kellele maa on ainult ekspluateerimise vahendiks.

(Järg 4. lk.)

Julgeolekunõukogus

New York, 11. 7. (TASS.) Enne kui asuti uuesti arutama Sõjastaabi Komitee aruannet, esitas Julgeolekunõukogu eilsel istungil uute liikmete vastuvõtmise komiteele Austria palve võtta teda vastu Ühinenud Rahvaste organisatsiooni. Nõukogude esindaja Gromõko ütles, et ei ole kohane võtta vastu säärast avaldust niikaua, kui liitlased ei ole lõpetanud Austriaga sõlmitava lepingu väljatöötamist. Ka Austraalia esindaja Hodgeson märkis, et Austria avaldus on praegu sobimatu ja et Austraalia ei taha arutada endise vaenlasmaa vastuvõtmise küsimust Ühinenud Rahvaste organisatsiooni niikaua, kui ei ole alla kirjutatud rahulepingule.

Ameerika Ühendriikide esindaja Johnson ütles, et Ameerika Ühendriigid ei näe mingit alust selleks, et Austria avaldust mainitud komiteele mitte esitada.

Süüria esindaja El-Huri ütles, et ta on praegu Austria vastuvõtmise vastu Ühinenud Rahvaste organisatsiooni, kuid ta ei ole Austria avalduse komiteele üleandmise vastu.

Ka Prantsuse esindaja Parodi kõneles selle poolt, et esitada Austria avaldus komiteele „mõnede juriidiliste raskuste lahendamiseks“.

Oma sõnavõttudes rõhutasid kõik delegaadid, et nende poolt tehtud märkused ei ole tehtud selleks, et ette kindlaks määrata seisukohti Austria vastuvõtmise kohta Ühinenud Rahvaste organisatsiooni liikmeks.

Pärast seda jätkas nõukogu Sõjastaabi Komitee aruande arutamist, kusjuures ei tehtud mingisugust otsust. Peatähelepanu oli pööratud aruande vaidlusalusele 11. artiklile, mis puudutab põhimõtet, mille alusel Julgeolekunõukogu alalised liikmed annavad kontingente Ühinenud Rahvaste organisatsiooni relvastatud jõududesse. Varem ei suutnud Sõjastaabi Komitee jõuda kokkuleppele selles küsimuses ja esitas Julgeolekunõukogule kaks erinevat varianti.

Nõukogude Liidu poolt esitatud variandis nähakse ette „panuste võrdsuse põhimõte“, kuna Ameerika Ühendriigid, Inglismaa, Prantsusmaa ja Hiina nõudsid „võrreldavaid esialgseid panuseid“.

Nõukogu kuulas algul ära Sõjastaabi Komitee kirja, mis sisaldab mainitud artikli terminoloogia tõlgendamise Inglise, Prantsuse, Hiina ja Ameerika Ühendriikide esindajate poolt, kes toetasid jälle oma endist seisukohta. Pärast seda tegi Prantsuse esindaja Parodi võrdlemisi ebakindlalt ettepaneku määrata ära selle artikli arutamise protseduur ja palus mõningaid Sõjastaabi Komitee liikmeid kindlaks määrata panuste ulatus ja koosseis olemasolevate andmete alusel Ühinenud Rahvaste organisatsiooni relvastatud jõudude üldarvu kohta. Parodi tegi ettepaneku, et Inglismaa ja Hiina poolt esitatud minimaalsed andmed saaksid aluseks panuste kindlaksmääramisel võrdsuse põhimõtte alal ning Ameerika poolt esitatud maksimaalsed andmed — aluseks panuste kindlaksmääramisel võrreldavuse põhimõtte alal. Arutades neid andmeid tähendas Parodi pehmelt, et Ameerika poolt esitatud arvud on ülemäära kõrged ja et neid on raske täita. Kuid üldiselt tõendas Parodi oma kõnes, et ta toetab võrreldavate panuste põhimõtet.

Seejärel tegi Austraalia esindaja Hodgeson ettepaneku, et ka Nõukogude Liit esitaks andmed Ühinenud Rahvaste organisatsiooni relvastatud jõudude suuruse ja koosseisu kohta võrdsuse põhimõtte alusel.

Nagu varemgi, lükkas Nõukogude esindaja Gromõko selle ettepaneku tagasi, öeldes, et ei ole võimalik kindlaks määrata Ühinenud Rahvaste organisatsiooni relvastatud jõudude suurust enne seda, kui Julgeolekunõukogu on kokku leppinud üldpõhimõtete kohta selles küsimuses.

LIITLASNÕUKOGUS AUSTRIAS

Viin, 11. 7. (TASS.) Liitlasnõukogu 10. juuli istungil tegi NSVL ülemkomissar Austrias kindralpolkovnik Kurassov avalduse 25. juunil k. a. allakirjutatud Austria-Ameerika kokkuleppe kohta. Oma avalduses juhtis kindralpolkovnik Kurassov liitlasriikide ülemkomissaride tähelepanu sellele, et Ühendriigid, kasutades Austria majanduse taastamisel tekkinud raskusi ja seda, et austria rahvas puudust kannatab, sunnivad Austriale peale selliseid abistamistingimusi, mis muudavad tema väga sõltuvaks teda abistavast maast.

Austria-Ameerika kokkuleppe tingimused, ütles kindralpolkovnik Kurassov, on vastuolus Moskva deklaratsiooniga Austria kohta ja riivavad teiste liitlasmaade huvisid, kes kannavad vastutust tema sõltumatuse taastamise eest, ning rikuvad jämedalt praegu kehtivat kokkulepet kontrollmehhanismi kohta Austrias.

Viidates Austria-Ameerika kokkuleppe üksikuile artikleile tähendas kindralpolkovnik Kurassov, et Ühendriikide ja Austria vahel sõlmitud kokkulepe ei kujuta enesest muud kui Ameerika piiramatu kontrolli ja järelevalve sisseseadmist kogu Austria majanduselu üle. Nõukogude väejuhatus Austrias ei saa nõustuda sellise abiga, mis takistab Austria suveräänsuse taassündi. Lõpuks nõudis kindralpolkovnik Kurassov lepingu nende tingimuste tühistamist, mida ei saa kohandada nelja suurriigi vahel Austria kohta sõlmitud kokkuleppega ning mis ohustavad Austria sõltumatuse taastamist.

Austria valitsusele saadetud kirjas märkis kindralpolkovnik Kurassov, et Nõukogude väejuhatus Austrias, tutvunud Austria ja Ameerika Ühendriikide vahel sõlmitud kokkuleppega, juhib Austria valitsuse tähelepanu sellele, et Nõukogude väejuhatus ei saa tunnustada ülaltähendatud kokkuleppe seadusjõudu ning ei loe end mingil määral seotud olevat Austria-Ameerika kokkuleppe nende tingimustega, mida ei saa kohandada Moskva deklaratsiooniga Austria kohta ja mis on vastuolus liitlasriikide teiste otsustega Austria sõltumatuse taastamise kohta.

Hollandi ajalehed inglaste ja ameeriklaste vahelesegamise kohta Hollandi-Indoneesia asjadesse

Haag, 11. 7. (TASS.) Hollandi demokraatlikud ajalehed on nördinud inglaste ja ameeriklaste vahelesegamise pärast Hollandi-Indoneesia asjadesse. Ajaleht „De Waarheid“ kirjutab, et Ameerika Ühendriikide ja Inglise valitsus on kaks korda avaldanud survet vabariigile selleks, et ta võtaks vastu Hollandi ultimatiivsed ettepanekud. „Ameerika väljaastumisel on kahtlemata üks eesmärk: saada Ameerika imperialistidele kindlaid positsioone Indoneesias.“

Hollandi progressiivsete kultuuriringkondade ajakiri „Vrije Katheder“ märgib: „Onu Sam toetas Hollandi nõudmisi. Ta on otsustanud saata oma dollarid abiks Hollandi imperialistidele.“

Batavias hiina keeles ilmuv demokraatlike ringkondade ajaleht kirjutab: „Indoneesia peab jääma vabaks, ja seepärast peab ta esmajoones vastupanu avaldama välismaa kapitalile, eriti anglo-saksi maade kapitalile, muidu kaotab ta oma sõltumatuse. Meile on õpetuseks Filipiinid, kes, sidudes end Ameerikaga, muutusid rõhutud maaks.“

Pariisi nõupidamise avamisest

Pariis, 11. 7. (TASS.) 12. juuli nõupidamise ettevalmistamise korras teevad Inglise ja Prantsuse ajalehed ja raadio energilisi jõupingutusi kutsutud maade avaliku arvamuse mõjutamiseks, et propageerida ja kaitsta Inglise-Prantsuse plaani. Täites seda ülesannet ei kohku rida Inglise, Prantsuse ja Ameerika Ühendriikide ajalehti tagasi sellest, et avaldada survet nende maade valitsustele ja avaliku elu ringkondadele selleks, et kindlustada nende jaatavat suhtumist Bevini ja Bidault' kutsele võtta osa Pariisi nõupidamisest ning toetada Inglise ja Prantsuse ettepanekut. Selles Prantsuse ja Inglise ajalehtede ning raadio poolt nõupidamise Inglise ja Prantsuse organiseerijate näpunäitel tõstetud käras summutatakse teadlikult ja jäetakse varju küsimus selle kohta, mis see nõupidamine endast sisuliselt kujutab, kuidas organiseeritakse tema töö ja missuguseid praktilisi tulemusi võiks loota sellelt nõupidamiselt, mis kutsutakse kokku sellise suuresõnalise reklaamiga.

Teatavasti on juba 8 valitsust keeldunud sellest nõupidamisest osa võtmast põhimõttelistel ja praktilistel kaalutlustel. Nende maade hulka kuuluvad: Poola, Jugoslaavia, Tšehhoslovakkia, Albaania, Bulgaaria, Rumeenia, Ungari ja Soome. Ajalehtedes avaldatud nende valitsuste vastuseis kutsele osa võtta 12. juuli nõupidamisest motiveerivad vastavad valitsused üksikasjaliselt oma keeldumist osa võtmast nõupidamisest, selgitades oma seisukohta selles tähtsas küsimuses.

Poola valitsus konstateeris oma vastuses Inglise ja Prantsuse valitsusele kutse peale nõupidamisest osa võtta, et selle nõupidamise organiseerijate poolt saadetud dokumentides „on kutsuvate valitsuste seisukoht määratud kindlaks vormis, mis juba ette suleb välja igasugused parandused ja muudatused nii loodava organisatsiooni struktuuris kui ka tema koosseisus eneses“.

Lükates tagasi kutse osa võtta 12. juuli nõupidamisest rõhutab Jugoslaavia valitsus, et organisatsioon, millest Jugoslaavia valitsus kutsutakse osa võtma, on juba loodud ilma tema koostööta, kokkuleppe teel Suur-Britannia ja Prantsusmaa vahel, mis kuidagi ei ole kooskõlas tavaliste koostööpõhimõtetega suveräänsete riikide vahel. Jugoslaavia valitsus rõhutas ka, et organisatsiooni vormid, milles Inglise ja Prantsuse valitsus kavatsevad läbi viia oma üritusi, ei kindlusta üheõiguslikku osavõttu nendeürituste ettevalmistamisest just nende maade poolt, kes on sõja läbi kõige rohkem kannatada saanud.

Kuid ka rida valitsusi, kes andsid oma nõusoleku osa võtta 12. juuli nõupidamisest, tegid selle nõusoleku juurde rea klausleid, paljastades seega oma kartusi selle olukorra suhtes, millesse nad võivad sattuda sellest konverentsist osa võttes.

Nüüd, selle nõupidamise eel, selguvad edasised üksikasjad, mis kinnitavad, et see niinimetatud „nõupidamine“ on lihtne vormitäitmine ja taotleb Inglise-Prantsuse ettepanekute vastuvõtmist, mida sellel nõupidamisel ei kavatsetagi õieti arutada.

Prantsuse ajalehed teatavad, et pärast juhataja valimist ja mitmesuguste delegatsioonide juhtide ärakuulamist, kes soovivad esitada oma maade seisukohti, määratakse Inglise-Prantsuse plaani kohaselt juhtiv komitee ja teised komiteed, kuhu nõupidamise organiseerijad püüavadki koondada kogu tema töö. Juba ette teatatakse, et nõupidamine kestab kõige rohkem 3—4 päeva ja et kogu asi piirdub siin Bidault' avakõnega ja sellega, et nõupidamine „kuulab ära üksikute delegatsioonide juhid“. See nõupidamise protseduur ei jäta kahtlust, et kõik on suunatud sellele, et kiiremini lahti saada selle nõupidamise plenaaristungeist, kiiremini kokku klopsida mitmesugused komiteed ja viia sinna kogu „töö“. Mis töö see on, võib otsustada Prantsuse „France-Presse'i“ agentuuri teate järgi, kes ei saanud varjata asjaolu, et „komiteede töö ei ole õieti öelda konverents, mis kestab ainult 3—4 päeva Prantsuse-Inglise ettepanekute üldiseks arutamiseks“. Mingisuguste teiste ettepanekute arutamise võimaluse kohta ei ole Prantsuse ja Inglise ajalehed sõnagi poetanud.

Seega asetatakse 12. juuli nõupidamisest osavõtvad Euroopa riikide esindajad fakti ette: neile esitatakse valmistööprogramm, neile esitatakse selle töö valmisvormid, neile esitatakse nõupidamise Inglise ja Prantsuse organiseerijate poolt formuleeritud ettepanekud ja lõpuks tehakse neile ettepanek kiita need ettepanekud heaks ja saata need komiteedesse „praktiliseks tööks“. Säärane on selle nõupidamise läbiviimise lihtne, kuid Inglise-Ameerika organiseerijaile täiesti vastuvõetav mehhaanika. Paadunud reaktsionäärid nauđivad juba ette täielikku rahulolu sellisest „rahvusvahelisest koostööst“. Ei tule vaidlusi, ei tule lahkhelisid, ei tule üldse mingisugust demokraatlikku protseduuri.

Nii organiseeritakse seda niinimetatud „nõupidamist“. Ei ole raske ette näha, et selline nõupidamine ei saa anda praktilisi tulemusi ega õigustada neid lootusi, mis panevad temale kogu selle idee Inglise-Prantsuse organiseerijad Ameerika Ühendriikide eestkostmise all.

Pariisi nõupidamise eel

Pariis, 11. 7. (TASS.) Homme avatakse Pariisis Euroopa maade nõupidamine. Selleks puhuks on siin juba välja töötatud pidulik protseduur. On jaotatud nii osad kui ka kohad laua taga. Igale delegatsioonile on määratud kolm tooli. Laua otsas on tool Bidault' jaoks. Tema peab avakõne. Bidault' paremal käel on Bevini tool. Tema peab teise sissejuhatava kõne. Kuid asja algatajate suureks kurvastuseks jääb nõupidamislaua ümber rohkesti tühje toole. Kokkusaamise korraldajad näitasid suurt huvi Poola ja Tšehhoslovakkia enda poole tõmbamise vastu. Ent Poola ja Tšehhoslovakkia delegatsiooni toolid jäävad tühjaks. Ei tule ka Jugoslaavia delegatsioon. Kutse vastuvõtmisest loobusid samuti Rumeenia, Bulgaaria, Soome, Ungari ja Albaania.

Vaatamata pealekäratamistele Washingtonist, kes nõudis võimalikult suurema arvu Euroopa maade kaasatõmbamist sellesse ettevõttesse, mis „on Marshalli plaani võtmeküsimuseks“, ei suutnud Bevin ja Bidault selle ülesandega toime tulla.

Kreeka, Türgi, Austria, Portugali, Itaalia ja Iiri osavõtt ei pane sugugi imestama, samuti nagu keegi ei hinda üle nende võimalusi Euroopa taastamise asjas.

Nende maade saatust, kes on valmis end andma uue Ameerika-Inglise-Prantsuse organisatsiooni kätesse, võib näha Kreekat vaadeldes. Türgi majanduses hakkavad samuti ilmsiks tulema Ameerika „abi“ esimesed tundemärgid; rida Türgi tööstusharusid on sunnitud oma toodangumahtu tunduvalt vähendama, olles võimetud vastu seisma Ameerika kaupade üleujutamisele. Kreeka, Türgi ja Itaalia on end niivõrd mässinud Ameerika Ühendriikide finantsvõrkudesse, et nad vastukäivalt oma riigihuvidele on sunnitud käima praegust Ameerika poolt määratud teed kuni vältimatu katastroofini.

Ent mitte kõik nõupidamisest osavõtjad ei ole ühesuguses olukorras. Seda peab ütlema näiteks Skandinaavia maadest. Neil on värskelt meeles hiljutine Rootsi-Ameerika kokkulepe. Teatavasti püüdis Rootsi valuutakriisi vältida, piirates temale teisejärgulise tähtsusega kaupade importi Ameerika Ühendriikidest. Selline iseseisvuse avaldamine kutsus Ameerika ärimeeste poolt esile terava reaktsiooni. Rootsi oli sunnitud järele andma ja sõlmima Ameerika Ühendriikidega kokkuleppe, mida võrdlemisi laialdased Rootsi avaliku elu ringkonnad hindavad väljapressimisena. Ta paneb Rootsi kaubanduse dollari kontrolli alla ja raskendab Rootsi kaubavahetust teiste maadega, eriti Šveitsi ja Inglismaaga. Siis iseloomustas ajaleht „Ny Dag“ seda kokkulepet kui kokkulepet Chicago gangsterite ja ärimeeste vahel, keda gangsterid võtavad oma „kaitse“ alla. Selle kurva õppetunniga on kahtlemata seletatavad need klauslid — tõsi küll, väga tagasihoidlikud ja arad, millega need maad sidusid oma nõusoleku osavõtuks Pariisi nõupidamisest.

Ühenduses nõupidamisega on huvitav meenutada Inglise alamkoja liidri Morrisoni hiljutist kõnet impordi küsimuses. See kõne heitis valgust lääne bloki loomise suhtes Bevini poolt avaldatava kiirustamise põhjustele. Niisama iseloomulikud on selle kõne puhul Inglise ajalehe „Daily Express“ kommentaarid, kes avalikult ütleb: „Süveneva kriisi tingimustes... ei näe ministrid praegu teist kurssi peale selle, et seista jälle müts käes Ühendriikide ees.“ Ei ole midagi öelda, perspektiiv pole lõbus.

Ent selles suhtes võib Pariisi nõupidamine muuta üsna vähe.

Päevakorras seisab abstraktne „Marshalli plaan“, kuid konverentsist kõrgemal ja selle kulisside taga hakkab tegutsema Ameerika ärimeeste reaalne karm käsi. Pariisis viibiv „kõrgel kohal olev Ameerika esindaja“ on juba lasknud käiku ähvardused. Ta juba hoiatas, et mistahes Euroopa maa, kes ei võta osa niinimetatud „Marshalli plaanist“ praegu, ei saa tulevikus Ameerika majanduslikku abi. Ta ütles samuti, et Marshalli plaani ei saa nimetada „rahuaja land lease'iks“. Ameerika Ühendriigid esitavad oma tingimused, milliseil Euroopa maadele antakse laenu. Nii purustasid Ameerika ärimehe mõned asjalikud sõnad idüllilise pildi Ameerika Ühendriikide omakasupüüdmatusest ja „humaansusest“, millest karjusid kõigi kõrvad lukku vastavalt instrueeritud Inglise ja Prantsuse ajalehed.

Ei tule imestada, et Prantsuse agentuuri „France-Presse'i“ vaatleja lõpetas täna oma ringvaate mõnevõrra pessimistlikult: „Paistab,“ ütles ta, „et nõupidamine algab erakordselt keerulises olukorras.“

Soome valitsus lükkas tagasi Inglise-Prantsuse kutse osa võtta Pariisi konverentsist

Helsingi, 11. 7. (TASS.) Täna esitas Soome Telegraafibüroo ajalehtedes avaldamiseks ametliku kommünikee selle kohta, et Soome lükkab tagasi Inglise-Prantsuse kutse osa võtta Pariisi 12. juuli nõupidamisest. Kommünikees öeldakse: „Vabariigi president otsustas esitada täna toimunud riiginõukogu istungil valitsuse poolt üksmeelselt heakskiidetud vastuse Suur-Britannia ja Prantsuse valitsuse poolt 4. juulil Soome valitsusele esitatud kutsele osa võtta Pariisis 12. juulil algavast konverentsist niinimetatud Marshalli plaani asjas.

Välisministrid Enkel ja Svento esitasid õhtul Soome valitsuse vastuse Prantsuse saadikule Levyle ja Suur-Britannia chargé d'affaires'i kohustetäitjale Ledwardile.

Vastusnoodis öeldakse, et „kuna Soome riiklik olukord ei ole veel kindlustatud alalise rahulepinguga ja kuna Marshalli plaan on saanud tõsiste lahkhelide põhjuseks suurriikide vahel, siis arvab Soome, soovides jääda väljapoole ülemaailmseid poliitilisi konflikte, et temal ei ole kahjuks võimalik võtta mainitud konverentsist osa.“

Edasi öeldakse vastuses, et Soome on siiralt valmis osutama kaasabi puhtmajanduslikus koostöös riikide vahel ja et ta vajab oma majanduslikuks taastamiseks välismaa abi. Seepärast teatab Soome valitsus, et ta on valmis andma Soome majandust puudutavat informatsioonilist materjali.

G. Dimitrovi vastused Inglise ajalehe kirjasaatja küsimustele

Sofia, 11. 7. (TASS.) Ajakirjanduses avaldati peaminister G. Dimitrovi vastused Inglise ajalehe „Daily Telegraph and Morning Post“ erikirjasaatja Erik Downtoni küsimustele.

Kirjasaatja küsimusele, milline on peamine Bulgaaria ees praegu seisev ülesanne, vastas Dimitrov, et see ülesanne seisneb praegu selles, et täita Suure Narodno Sobranje poolt vastuvõetud rahvamajandusplaan. Dimitrov avaldas veendumust, et kahe aasta plaanis seatud ülesanded täidetakse edukalt ja määratud tähtajal.

Kas Te peate võimalikuks, küsis kirjasaatja, pärast rahulepingu lõplikku ratifitseerimist Bulgaaria kestvate sõbralike suhete jaluleseadmist läänemaadega, eriti Inglismaa ja Ameerika Ühendriikidega, ja mis on selliste suhete jaluleseadmiseks ja säilitamiseks tarvilik?

Ma arvan, et on võimalik, vastas Dimitrov, kui selleks on olemas tõsine valmisolek. Kestvate sõbralike suhete jaluleseadmine on teatavasti kahepoolne akt. Ta on võimalik sel juhul, kui vastastikku austatakse mõlema maa seaduslikke huvisid ega segata end teise siseasjadesse. Terve rahvusvaheline koostöö eeldab asjasthuvitatud maade riikliku suveräänsuse austamist. Mis puutub Bulgaariasse, siis on tal praegu selline rahvavalitsus, kes siiralt soovib omada sõbralikke suhteid kõigi suurte ja väikeste demokraatlike riikidega, kuid samal ajal on ta kindlalt otsustanud mitte lubada, et temasse uuesti, nagu minevikus, suhtutaks nagu poolkolooniasse.

Vastates küsimusele, kas Bulgaaria vajab väljapääsu Egeuse merele, tähendas Dimitrov, et see probleem on lahutamatult seotud Bulgaariale temalt vägivaldselt ja ebaõiglaselt äravõetud Bulgaaria maakonna — Lääne-Traakia tagasiandmisega. Teisi territoriaalseid pretensioone Bulgaarial ei ole, ütles ta. Läänepiiride küsimus lahendatakse sõbralikult Bulgaaria Rahvavabariigi ja Jugoslaavia Föderatiivse Rahvavabariigi vahel.

Kas Te arvate, küsis kirjasaatja edasi, et teatud opositsioonilised elemendid on Bulgaaria poliitilises elus ohuks vabariigile ja kas selliste elementide vastu on tarvis abinõusid tarvitusele võtta?

Praegune opositsioon Bulgaarias on pärast toimunut rahva ees paljastatud ja tema poolt tagasi lükatud, ütles Dimitrov. Tema eitamispoliitika on jäänud pankrotti. Opositsioon on täieliku laostumise ja perspektiivituse seisundis. Mõned opositsioonilised tegelased otsivad praegu moodust ümberorienteerumiseks opositsiooni suunas, mis on Isamaarinde ja tema valitsuse suhtes lojaalne. Sellist ümberorienteerumist, kui ta tõesti aset leiab, me tervitaksime. On ka selliseid vihaseid opositsionääre, kes jätkavad oma purustavat tegevust ning valmistavad ette isegi diversiooni- ja terroristlikke akte. Nad muidugi annavad oma kuritegude eest vastust rahvavabariigi seaduste ees. Dimitrov tähendas, et paljud tuhanded valijad, kes hääletasid Suure Narodno Sobranje valimistel opositsioonilise nimekirja poolt, töötavad praegu elanikkonna toiduainetega varustamisel ja rahvamajandusplaani täitmisel aktiivselt koos Isamaarindega.

Kirjasaatja küsimusele, kas on olemas tunnuseid, et Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa püüavad end segada Bulgaaria siseasjadesse, vastas Dimitrov, et selliseid tunnuseid on. Selle paljude tõendite hulgas on ka see fakt, ütles Dimitrov, et Ameerika Ühendriikides on Ameerika võimude kaitse all moodustatud niinimetatud „põllutöökomitee“, millest võtavad Nagy Ferenc'i ja jugoslaavlaste Matšeki ja Gavrilovitši kõrval osa ka reetmise eest süüdimõistetud Bulgaaria opositsiooni liider Gemeto. Selle komitee üleskutses tähendatakse selgesti, et tema ülesandeks on Bulgaaria ja teiste maade seaduslike valitsuste vastu suunatud põrandaaluste liikumiste abistamine. Kuid ma isiklikult loodan, jätkas Dimitrov, et ülaltähendatud kahe suurriigi valitsused veenduvad varsti ise, et igasugune praktiline katse selliseks vahelesegamiseks annab vastupidiseid tulemusi.

Ameerika kirjasaatja Ameerika Ühendriikide poliitikast Jaapanilt nõutavate reparatsioonide küsimuses

Tokio, 11. 7. (TASS.) United Pressi agentuuri kirjasaatja Peter Kalisher kirjutab täna ajalehes „Nippon Times“, et nii Ameerika kui ka Jaapani vaatlejad näevad Clifford Strike'i majandusliku uurimise komitee teises sõidus Jaapanisse märki, et Jaapanilt nõutavaid reparatsioonimakse uuesti vähendatakse. Märgiti, et iga aruanne Jaapani tööstuse uurimise kohta soovitas pehmemaid reparatsioonitingimusi, kirjutab kirjasaatja. Pärast Edwin Pauley poolt 1945. a. novembris toimepandud uurimist pidas MacArthur Pauley poolt soovitatud reparatsioone „liiga karmiks“ ja „ebareaalseks“. 1946. a. lõpul teostas ülemjuhataja staabi majanduslik ja teaduslik osakond uue uurimise, mille tagajärjeks oli pehmema reparatsiooniprogrammi soovitamine MacArthuri poolt. 1947. a. veebruaris teostas Strike'i komitee sõjaministeeriumi ülesandel Jaapani majanduse „sõltumatu“ uurimise ja esitas aruande, milles soovitas veel väiksemaid reparatsioone Jaapanilt. Kirjasaatja jätkab, et seda fakti, et Ameerika Ühendriikide sõjaministeerium tegi nüüd Clifford Strike'ile ülesandeks toimetada Jaapani majanduse teist ja „lõplikku“ uurimist, tõlgendatakse ministeeriumi soovina minna veelgi kaugemale tugeva tööstusliku Jaapani säilitamisel. Jaapani rahandusringkonnad väljendavad avalikult optimismi tulemuste kohta, mis on Strike'i komitee tegevusel, kes juba oma esimeses aruandes kaldus Jaapanilt väikeste reparatsioonimaksete võtmise poole.

Rumeenia pöördumine Ühinenud Rahvaste organisatsiooni peasekretäri poole

Bukarest, 11. 7. (TASS.) Rumeenia Telegraafiagentuur teatab, et Rumeenia valitsus saatis Ühinenud Rahvaste organisatsiooni peasekretärile Trygve Lie'le läkituse palvega võtta Rumeenia Ühinenud Rahvaste organisatsiooni liikmeks.

Egiptuse kaebus esitati Ühinenud Rahvaste organisatsiooni peasekretäri abile

New York, 11. 7. (TASS.) Egiptuse suursaadik Ühendriikides Mahmud Hassan esitas Ühinenud Rahvaste organisatsiooni peasekretäri abile Egiptuse poolt Julgeolekunõukogule esitatava kaebuse teksti Inglise vägede viibimise vastu Egiptuses. Kaebuse teksti ei ole veel avaldatud.

Mahmud Hassan teatas ajalehtede esindajaile, et Egiptuse kaebus põhjeneb põhikirja 35. ja 37. artiklil. Nagu teatatakse, nõuab Egiptus Inglise vägede viivitamatut väljaviimist Egiptuse ja Sudaani territooriumilt ning kehtiva režiimi lõpetamist Sudaanis.

„Rahva Hääle“ Tallinna kirjasaatjate ja lugejate ülelinnaline nõupidamine

korraldatakse kolmapäeval, 16. juulil algusega kl. 17 toimetuse ruumides, Pikk tn. 2 neljandal majakorral toas nr. 56. Kirjasaatjate osavõtt nõupidamisest on tungivalt vajalik; lugejaskonnast ootab toimetus nende ilmumist, kes tunnevad huvi ajalehele kaastöö tegemise vastu.

TEADAANNE

Vabariiklik Auto-Mootorspordiklubi kutsub kõiki oma liikmeid esmaspäeval, 14. juulil kella 12—20 külastama klubi seoses üleliidulise kehakultuurlaste päeva pühitsemise ettevalmistustöödega.

Vastutav toimetaja
M. LAOSSON

Nõukogude Eesti Ringhäälingu saatekava

Esmaspäeval, 14. juulil

6.55. NSVL ja ENSV hümn. 7.00. Päevauudiseid vene keeles (ülek. Moskvast). 7.15. Võimlemine. 7.30. Õige aeg. Päevauudiseid. 7.45. Hommikumuusikat. 8.00. Keskajalehtede materjale vene keeles (ülek. Moskvast). 8.15. Hommikumuusikat (järg). 8.30. Saate paus 9.30—10.00. Saade linnavõrku: teateid, muusikat. 12.00. Ajakirjanduse ülevaade vene keeles (ülek. Moskvast). 12.20. Teateid Nõukogude Eestist vene keeles. 12.40. Laulab Riikliku Filharmoonia meeskoor. 13.00. Õige aeg. Päevauudiseid. 13.15. Mudilastele: „Kari mängib kasemetsas“, karjalaule ja -jutte. 13.30. Lõunamuusikat. 14.00. Saade talurahvale. 14.15. Saate paus. 17.55. Teateid, hpl. 18.00. Õige aeg. Päevauudiseid. 18.15. Eesti ja vene rahva ajalooline koostöö ja sõprus (loeng). 18.30. Tšaikovski ja Glazunovi sümfoonilisi lühipalu. 19.00. Päevauudiseid vene keeles (ülek. Moskvast). 19.15. „Täidame kaheksa kuu tootmisplaani vabariigi 7. aastapäevaks“ (teateid sotsialistliku võistluse käigust). 19.30. Solistide-tund (ENSV teeneline kunstnik Marta Rungi ja oboel Voldemar Rohtla). 20.00. Viis minutit tervishoiust. 20.05. Estraadimeistreid. 21.00. Õige aeg. Päevauudiseid. Saatekavateade. 21.20. Rahvusvaheline ringvaade. 21.30. Mozart: Kvintett. 22.00. „Lehekandja nr. 17“. A. H. Tammsaare jutustus. 22.10. Koore ja tantse ooperist „Vürst Igor“ ja „Jevgeni Onegin“. 23.00. Õige aeg. Päevauudiseid. 23.10. Vana tantsumuusikat. 23.30. Päevauudiseid vene keeles (ülek. Moskvast). 24.00. Kremli kellad. NSVL ja ENSV hümn. 00.05. Saate lõpp.

„KAKS PEREKONDA“

(Algus 3. lk.)

Eedi on romaani progressiivsem kuju. Temale kuuluvad popsipere imetlus ja armastus. Sõja algul hoiatab ta Kaarlit ja käsib sakslaste tulekul metsa minna, tema initsiatiivil läheb popsipoeg Arno partisane hoiatama, tema algatusel minnakse Arnoga lõpuks metsa partisaniks. Kuidas aga kirjanik ise satub karile, võttes oma romaani peamiseks positiivseks kujuks „hea“ perepoja, sellest annab kujuka näite tallu tööjõu värbamise stseen. Kui vanal Juurupil ei lähe kurjaga korda mõrvatud popsi omakseid tallu tööle sundida, siis tuleb „hea“ Eedi ja räägib mõrvatu omastele augu pähe, nii et „Salmelgi tuli hea tuju“ ja ta lubab poja Arno minna oma isa tapjat orjama. Nõukogude kirjanikul oleks siinkohal olnud suurepärane juhus näidata, kuidas klassivaenlane kasutab ära kõik võtted ja inimlikud tunded, et hankida endale kurnatavaid. Kirjanik Roht aga kujutab seda episoodi nii, nagu teeks seda iga kodanluse huvisid kaitsev kirjanik. Tulemuseks on klassivastuolude tumestamine. Just nagu muutuks fakt, et kulak kurnab oma ohvri, mõrvatud popsi poega, seeläbi õilsamaks, et tööle kutsujaks on perepoeg Eedi, mitte aga vanaperemees Jaan. Töö iseloom jääb samaks, tööst saadava tulu õgivad okupandid ja nende käsilased. Romaanis ei ole vahet töö ja töö vahel, töö vahel, mis õilistab ja tõstab inimest, mida tehakse kogu rahva ja iseenda hüvanguks, vaba inimese töö, ja töö vahel, mis on needuseks ja alanduseks, palgaorja töö vahel. Et „progressiivse“ Eedi teadvus siiski on üsna maha jäänud, näitab kas või seegi fakt, et kui sakslased Punaarmee löökide all olid sunnitud maha jätma oma lihavad rohumaad, muu hulgas ka Juusa talu sealihad ja kanamunad, ning külalislahke pererahva, siis ilmub Eedi ühel ööl äkki koju ja jääbki. Mis sest, et ümbruskonnas keeb võitlus ja ka teised kodumaa vallad ootavad vabastamist, perepojast partisan viskab oma püssi nurka, teda see võitlus enam ei huvita, Juusa sügiskünnid on tähtsamad.

Okupatsiooniaja sangarlikum lehekülg, partisanivõitlus, on jäänud romaanis täiesti puudutamata. Ei saa ju paarikümmend rida, mis on pühendatud saksa leitnandi Vimpeli tapmisele, ja mõne transpordiauto õhku laskmist ning Loiksaare salga nimetamist lugeda partisanivõitluse kas või kõige minimaalsemakski kujutamiseks.

Teisi eesrindlikke inimesi peale perepoja Eedi, kel asjast oleks selgem ülevaade, me „Kahes perekonnas“ ei kohta, peale pensionil oleva koolmeistri Taaveti, kelle pikad tiraadid on läbinisti raamatulised ja rohkem autori enda mõtisklused kui vana koolmeistri elutarkus. Popsi perekonnast on kõige selgemini välja joonistatud Salme kuju. Salme on vapper naine, kes pärast mehe tapmist perekonda toidab, ennast ei lase Juusa peremehe poolt ekspluateerida, kõik raskused talub ja isegi saksa vangilaagrist põgeneda oskab. Temale kuulub ilmselt autori sümpaatia. Kuid Salme kõnelused ja mõtted reedavad selgesti autori enese liberaal-kodanlikku kontseptsiooni, et kõik halb siin maailmas tuleb üksikutest halbadest inimestest, mitte kehtivast korrast, süsteemist. „Kindlasti oleks ilma „vanameheta“ Juusal teisiti elatud ja Kaarel oleks elus olnud.“ Seesugune piiratus Salme teadvuses püsib romaani lõpuni ja kisub sellegi, muidu kõige õnnestunuma kuju väärtuse alla.

1940. aasta läheb eesti rahva ajalukku kõige pöördelisema, suurema ja säravama aastana. Seda suurt aega, neid tähtsaid sündmusi, seda rõõmu, mis neil päevil Eestimaal valitses, kirjeldada on iga kirjaniku aukohus. „Kahes perekonnas“ aga möödub üleminek nõukogude korrale päris argipäevaselt ja tähelepanematult. Tõsi küll, pops Kaarel saab maad Juusa talu krundist, muretseb endale riigilaenuga hobusesetuka ja saha, ning asub sügisel kündma põldu. Kuid tal on, kui uskuda autorit, palju raskem kui eelmistel aastatel, sest popsipere ei saa enam taludes tööl käia, peab oma majapidamises toimetama, palke lõikama, vedama ja loomi talitama. Perel on päris nälg varaks. Maalides niisuguse masendava pildi värske uusmaasaaja elust, kus isegi hobune „vaene loom pidi kuuris külmetama, peremehe vana kasukatort ümber, et ta lausa ära ei kõngeks“, jättes aga kirjeldamata selle rõõmu, mida kahtlemata popsionnis tunti, need unistused, mis unistati ja mis osalt juba olid teostunud, nõukogude võimu igakülgse abi ja hoolitsuse, saame väga moonutatud ettekujutuse sellest, mis maal tegelikult sündis ja millised meeleolud seal valitsesid. Ei aita see, et autor refereerib Kaarli „elu suurim unistus oli täide läinud“. Me oleksime tahtnud temaga kaasa unistada ja tunda nende unistuste täitumisest rõõmu, seda aga romaan ei anna.

Ka vastaspool, Juusa peremees Jaani kuju, vaatamata paksudele värvidele, millega ta on maalitud, jätab külmaks. Me teame, millises teravas klassivõitluse õhkkonnas toimus maareform. Endised omanikud katsusid igati takistada uusmaasaajate elualgust, mitte põrgates tagasi isegi roimadest. Igakord ei olnud need vihavalangud kaugeltki nii lahtised räuskamised kui Juusa Jaanil. Meenutagem Turja Vestrit M. Raua „Karastusest“. Vaenlane võttis endale ette päris talle näo, et siis paremini valmistuda löögiks seljatagant. Romaanis tunneme seda pingelist atmosfääri väga vähe. Lugu viljaseemnega elustab pisut seda ühetoonilist halli pilti, vastulööki aga täitevkomitee poolt ega mujalt ei järgne ja nii jääb seegi episood õhku rippuma.

Autoril ei jätku nähtavasti vahendeid laia žanripildi maalimiseks, ometi oleksime tahtnud tunda ja näha konkreetsemat ühiskondlikku tausta kahe perekonna elu kujutusele. Selle puudumisest johtubki, et töörahva võimule tuleku suured päevad mööduvad romaani lehekülgedel kireta, igavalt ja hallilt. Meile näidatakse rähklevaid tööorje Kaarlit, Salmet, Arnot, Eedit ja Maalit ilma igasuguse perspektiivita, lootuseta, mõtteta. Isegi siis, kui on teostatud maareform, me ei näe uue mõtteviisi tekkimist, tööle sügavama mõtte andmist. Ometi ei olnud maareform mitte ainult majanduslik akt, vaid veel suuremal määral poliitiline; allasurutud klass ilmus ajaloo areenile, tööorjadest said riigi peremehed. Seda murrangut me tegelaste teadvuses ei tunne, me ei näe, kuidas nõukogude võim sügavalt muutis inimeste elu. Romaanis me ei tunneta üheski kujus meie aega, selle uudsust, me ei näe inimesi, kes kutsuksid edasi. Puuduvad unistused ja töö armastus teiste kasuks, mitte ainult oma kasuks. Romaanis ei ole, kuigi kujutatav aeg on heroilisem kõigist aegadest, sügavust, inimliku tegevuse hoogu, võitlust sotsialismi eest.

Vaikides ei saa mööda minna ka „Kahe perekonna“ kunstilisest küündimatusest. Romaan algab pikema publitsistliku sissejuhatusega, peremehe ja popsi vahekordadest ja tegelaste tutvustamisest. Selle asemel et anda kunstiline veenev pilt popsi ja peremehe suhetest ja tutvustada tegelasi tegevuses, võitluses ja kokkupõrgetes, refereeritakse lamedalt ja igavalt. Tegelased on jagatud „headeks“ ja „kurjadeks“, kusjuures kurjad on eriti plakatlikud, kaldudes karikatuuri. Autor nagu kardaks, et tema sümpaatiad ei ole küllalt selged ja tarvitab peale musta värvi, millega ta oma negatiivseid tegelasi maalib, veel pikki kommentaare, et selge saaks veelgi selgemaks. Seega saame kunstiliste kujude asemel alasti tendentsi. Kujusid ei arendata seestpidi, nad on staatilised. Tegelased on eraldatud miljööst ja asuvad nagu õhutus ruumis. Enamiku välist kujugi me ei tea. Osa tegelasi, kellest ekspositsioonis tehakse pikka juttu, kaob hiljem silmapiirilt jäljetult, avaldamata sündmuste käigule vähematki mõju. Nii kuuleme romaani algul kangest töötegijast Maalist, Juusa perenaise õest; tekib huvi selle töödrühmaja vanatüdruku vastu, kuid hiljem ei ole temast enam juttu, nagu loomadestki, keda ta öeldi armastusega talitavat. Juusa teine peretütar Enna jääb samuti müstiliseks kujuks. Kuuleme, et ta on gümnaasiumi lõpetanud, kultiveerib kodutalus lilli, näppu töö külge ei pista, kurameerib vilkalt saksa ohvitseridega ja lõpuks siirdub kuhugi kaugemale kooliõpetajaks. Kuidas see äärmiselt huvitav protsess jõudesööjast tööinimeseks Ennas toimus, seda autor meile ei ava.

Kõik kujud on kohe valmis, arengut on neis vähe märgata. Tegelaste kõne on hall ja individualiseerimata. Pikad liiglihalised kommentaarid lämmatavad romaanis elava elu tuikamise, nii palju kui seda antud ongi. Puuduvad tõelised inimesed tõeliste inimlike tunnetega. Romaan on ehitatud mitte inimeste hingeelule, vaid sündmustele, ent kus pole karaktereid, pole ka sündmusi. Inimese ainukeseks iseloomuomaduseks on kas tööarmastus või töö põlgamine, muid kvaliteete Roht ei tunnista. Sealjuures pole meile aga alati näidatud inimest töögi juures (Maali, Enna). Millestki pole antud teravamat väljajoonistust, detailid on antud juhuslikus valikus.

Kuigi Rohu enda kujunemises on see romaan, selle teema käsitlusele asumine kasvu tunnuseks, ei rahulda „Kaks perekonda“ ei ideoloogiliselt ega kunstiliselt teostuselt nõukogude kirjanduse nõudeid. Teose autor ei ole osanud tabada tormiliselt arenevas elus tüüpilist. Romaan jätab külmaks, tekitab vääriti elumõistmist, ega abista meid sotsialistlikus ülesehitustöös.

H. Lumet

Toimetus: Tallinn, Pikk 2. Postkast 433. Telefonid: vastutav toimetaja ja sekretariaat 311-33; vastutava toimetaja asetäitja 423-00; vastutav sekretär 438-63; toimetuse üldtelefon ja kaugekõned 426-33; partei elu osakond 440-48; tööstusosakond 434-88. „Rahva Hääl“ ilmub 6 korda nädalas. Üksiknumbri hind 20 kop. Väljaandja RK Ajalehtede Kirjastus, Tallinn, Rataskaevu 2, tel. 426-33; postkast 107. Tellimusi võtavad vastu kõik sidekontorid.

MB 04887 Trükikoda „Kommunist“ Tallinn, Pikk tn. 2 Tellimise nr. 2211